

Mārijas Vēstis

Ilustrēts nedēļas žurnāls šinatnei,
literaturai, mākslai un sadzīvei.

№ 28.

1909. gadā.

Īsākt trešdienās.

Saturs:

Tautas veselība un mākslīgās māksla.
Profesora Dr. H. Strausa, Berlīnē.

Laukstrādnieku satums un stāvoklis
Widzemē. Dr. Adolfa Agthes.

Tautiskās apstāšanās pārveidošanās. An-
dreja Keedras.

Kad druma bresī. Renē Vafena romāns.
No franču valodas tulkojis.

Bonijs. Bilats. Anatola Franša „Le
Procurateur de Judee.“ (Beigās.)

Apflats: Sinibu komisijas vasaras sapulzes.
Dāvidas stāsts un pasākumi.

Bildes: Čergtu pils. — Čergtu pils
tornis. — Birzava. Kētera pils. —
Birzava. Pētera pils. — Kalvins. —
Pērkijas jaunais ķehs Mehmeds Mirsa.
Pijusais ķehs Muhameds Ali Mirsa.

Abonēšanas maksa

Ar pērsūtīšanu cēhsēmē:

Par gadu 3 rēl. 50 kap.

„ 1/2 gadu 2 „ —

„ 1/4 gadu 1 „ —

Numurs maksa 10 kap.; iatra adrešes maksa 10 kap.

Rīgā saņemot:

Par gadu 2 rēl. 50 kap.

„ 1/2 gadu 1 „ 50 „

„ 1/4 gadu „ 75 „

Studinajumi maksa 10 kap. par veenslejšu smalku rindinu.

Ar pērsūtīšanu ārēmēs:

Par gadu 5 rēl. — kap.

„ 1/2 gadu 2 „ 50 „

„ 1/4 gadu 1 „ 25 „

II. Rīg. Krahj-Aisdemu Sabeedriba

tagad atrodas

Sabeedribas pašchas jaunajā mahjā

Aleksandra eelā Nr. 12

(Dīrnawu eelu stuhri).

Peenem noguldījumus no 1 rubla faktot un maksā 5—6 procentus; par telofču rehkīnu 4 proz.
Noguldījumus īsmaksā tušit beš usteitšanas.
Išneedš aishēmumus pret wehršpavīreem, obligazijam, galvneekēem un perfonigu droščību.
Darba laiks no 10—2. Telefons 1388.

W a l d e.

Sahrku magastina J. Kiege,

Rīgā, Aleksandra eelā Nr. 51.
Telefons Nr. 3763.

Biljardu fabriķa J. Kiege,

Rīgā, Aleksandra eelā Nr. 51.
Telefons Nr. 3763.

Dr. Kliorin,

ahdas un dšimuma slihibās
praktiseu wafarā Iļgezemā,
Emmas eelā Nr. 1, no pulst. 4—6.

Kaunuma, ahdas, silitistās,
pubščla un dšimuma slihibās it-
deenās no plst. 9—1 un no 6—1/2 9 w.
No pulst. 5—6 w. til damas un
behrnus. Rīgā, Maršalu eelā 8,
tuwu pee Grehņeelu eelas.

Dr. Machtus.

Peenemu ahdas, pubščla un
weeneristus sliimeekus samā priwat-
niniā, Terbatas eelā Nr. 7 (ee-
ja no Dīrnawu eelas), no plst. 9—11
un no 8—9 un beš tam otrdeenās
no plst. 7—8 wafarā.

Dr. J. Kraukst.

Semes pirzeju eewehribai!

Wairaf gubernās teel pahdota seme
par 35—150 rbl. par defet. Wairaf
muisčas teel pahdotas ar inventaru
(lopi un darba leetas), labību un fehju-
meem uš atweeglinateem nofazijumeem
zaur Semneeku Banku. Meschs preešč
buhweš un turinaščanas. Ušitameem
pirzejeem pahdod ar maju eemakšu.
Komitejas pabalstis 250 rbl. Pehz pirt-
ščanas kontraktā noslehgščanas wase-
minata aishrautščanas maksā. Lubdu
pahreleezinatees zaur islubšeem. Retizat
nepateesām baumam. Wajadsigi 2 pa-
lihi ar neleelam prasibam un 2 strah-
neeki ar gimenem. Zapeeprafā: Почт.
ст. Мерлецы, Новгородской губернии,
помѣщику колонизатору. Preešč at-
bides japeleek marka. Labal rakšit
kreewišk.

Kafijas ahtr-dedsinatāwa
"NEKTAR"
peedahwā weenmehr swaigi
dedsinatū un maltu kafiju par
lofi mehrenām zen. Ari nededsi-
natu-kafiju, fehju, zukuuru, u.t.t.
Leelā Aleksandra eelā 24.
Eeeja no Romanowa eelas.

Slimeem

wahjeem, abas labras, iswiltumi no
dšiwneelu fehļu weesereem "Sefara
ščidrumus" īgātawš. Peh D. Kalenitščenko
nichina paraugā no D. Kalenitščenko
laboratorijas. Sili populāra litera-
tura par fehļas iswiltuma darbību uš
zilwela organismu, fastahdita sem ahstu Abramowa un Winogradowa redakcijas,
išuhta beš maksas. Adrese: Д. Калениченко, Москва, Козловский пер. № 21,
кв. № 66, собственный домъ.

Flatons "Sefara ščidrumus" no D. Kalenitščenko maksā 2 rbl. 50 kap.
subriščana 1—3 flatoni 40 kap. (war ari uš pehzmaksu).

Čščuguna leetawa, granita sahgetawa un slihpetawa

J. Lahzis, Rīgā,

Pletenberga eelā Nr. 19. Telefons Nr. 487,

peedahwa dāščadus granita, marmora un čščuguna kapu frustus
un weeminēklus, kapu beakus, fehdes (iš čščuguna), kapu sehtas
(iš čščuguna un kalamas dšels) un metala kronus par mehrenam zenam.
Apstallejumus peenem un pahdod no krahjuma fabritas noliktawā,
Terbatas eelā Nr. 26. Telefons Nr. 986.

Wenu rahditajus išuhta beš maksas.

Pasta adrese: J. Lahzis, Rīgā.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwā

eekščšemes un ahššemes wihnus,
kā ari konjaku „Royal“,
stipru wihnogu wihnu 50 kap.

sefoschās filialēs:

Suworowa un Dīrnawu eelu stuhri,
Telgawas ščhofejā Nr. 12,

Ahgenskalnā, Mescha eelā Nr. 4a,

Petščat funga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Rīgas stuhri.

Rīgas Pilsēhtas Lombards.

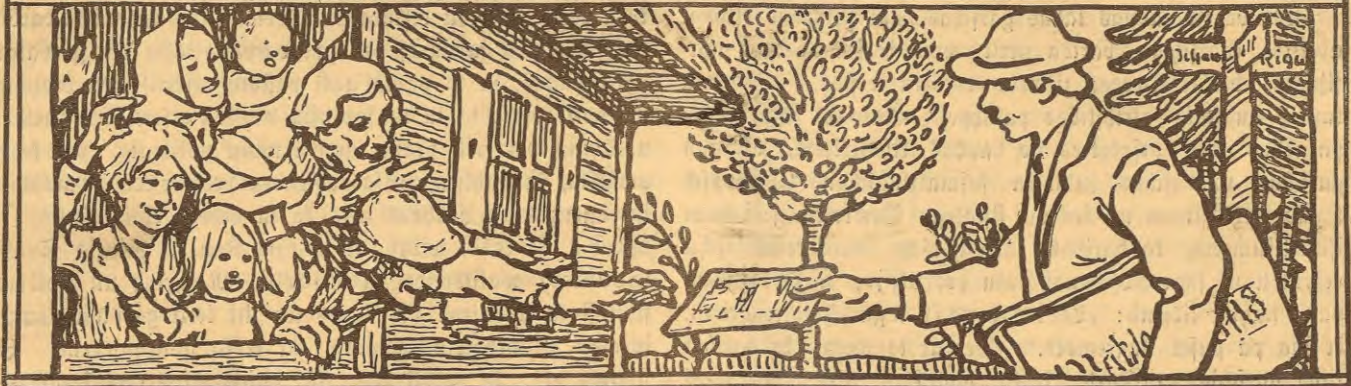
No 7. augusta 1908. g. lihbš 20. augustam 1908. g. eekšlatas
leetas no Nr. A 181522 lihbš Nr. A 188002, tā ari eekšlatas leetas
Lombarda nodatā L no 7. augusta 1908. g. lihbš 20. augustam 1908. g.,
no lihlu sīmes Nr. 80849 lihbš Nr. 81846 (Ja nebuhtu jau išpirktas
waj pagarinatas) nahšs 24. un 25. jūlijā 1909. g.

pulksten 10 pr. pusdeenās,
Pilsēhtas Lombarda telpās, Sirgu eelā Nr. 12,

išuhtrupeščanā.

Pehdeitais terminšč preešč augščejo lihlu pagarināšanas waj
išpirkšanas ir deena preešč išuhtrupeščanas. — Uštrupe panahktee pah-
fotijumi teel pehz 8 deenam pehz lihlu sīmes ušrahdiščanas īsmaktati.

Mahjas Weefis

Nr. 28.

Rigā, 15. jūlijā 1909. g.

54. gada gabjums.

Tautas wēfeliba un wahrīšanas mahkfla.

Profesora Dr. Š. Strauja, Berlīnē.

PARIZES LATV.
MAKSL. U. PAKŠT.
VEIC. PULCINS

„Tautu lītenis atkarajas no viņu barošanas weida,“ šaka Brillat-Savarins, apdāwinatais „Garschas fsiologijas“ šaraktīstajš šarwos šforīšmos. Ja arī šche wahrdi eet par tahlu, tad tomehr tajos, tāpat kā katrā šforīšmā šlehpjas šarwos graudīnš pateefšbas. Šo tautas barības atteezības uš viņas wēfelību ir kōti dāšhadās un kōti eewehrojamas un šhmejās ne tīt ween kā uš meefgo, bet arī uš garigo labklahjību. Šo weza paruna tātšhu šaka: Mens sana in corpore sano (Wēfelā meefā mahjo wēfels gars.)

Kā šinams, tad atteezotees uš pahrtiku, noder par mehr-
auflu diwi faktori: 1) pēnabzīga negatāwa materiala īsmēlešhāna un 2) šagatāwofšhāna. Pēhdejais ušdewums pēkriht kēška mahkflai. Ššchīras tātšhu zilwēš no pah-
rejeem dšhwnēeekem žaur to, ka wīnam preefšh weenas šarwos barības dāšas wajaga wahrīšanas un war šazit, ka wajadšiba pēž wahrītas barības — atškaitot barības fanatīkus, pēem. šarp wegetaroneem „jēšlas barības ehdašus“ — pēcaug līhds ar pēcaugofšho kulturu. Wīšmas pēe ta nonahšam, šalīhdsīnadami toš weidus, kā kulturās tautas ehđ ar teem, kā šarwu barību eebāuda pušmeschonu tautas, šo arī tāpat war noškatītees koloniju īštahdēs. Wahrīšanas mahkflas wehštūre pateefšam kōti weza. Kamehr agrāš domāja, ka wīnas pīrīnšahšumi wedami atpatak uš pagānu religījas dēdšīnameem upureem, tur jaunakee atradumi par atmena laīkmeta kēška atleekam kōpā ar šauleem un rīkšleem leezīna par pēhdam no uguns. Šo pats par šewi protams, ka tajos laīkos, kad šuta un elektrība wehl šatīšmei nekāšpoja, uš wahrīšanas mahkflu pa leelakai dāšai darīja eepaidu taš, kāhdus dabas produktus rašchoja pate atteezīgā šeme. Tā mehs šīnam, ka jau wezeē afšreefšh bāudījūšhī maīš un žepu gaku, un pēž wīša ta, šo ešam īšīnājūšhī par wezo egiptēfšhu barību, mums ir pīlnīgi eemēšs pēemēt, ka šakātūšhām mūmījam mūšhu mūšjos, atteezotees

uš wīnu pāešchānu, reīš bījūšchās kōti labās deenas. Šīnams ir, kāhdu wīršeenu nehma wahrīšanas mahkflas at-
tīhšlība pēe wezajeem greekeem, ka wīnu „šīmpofšjas“ (dšhres) neween garīgas afšrahšības un jāutras omulības, bet arī ehđeenu šagatāwofšchās šīnā bīja šafneegūšchās augštu pīlnību. To mehs šarp žitu waram redšet Uenaeofa „Deīphūšofšīšā“ un „Arobestros šīnojūmos“ no Gēla, kura darbs wehlat īlka pahželšts laīnīški. Žīt Romā bīja wahrīšanas mahkfla tahlu kēšara laīkos, to jau leezīna wahrds „Lukullus“, un ir šaprotams, ka romēfšhu rakšīneeti bīja īšbrīhnejušchees par germanu barbarību, tadēht ka pēhdejeē žepa maīš ne-
raudšetu pēlnos un uš dšeršchānu īlka dāšchahrt leelaku šwaru, nekā uš ehšchānu. Šaprotams arī tadēht germani šchīnī šīnā šahweja pakatā romēfšheem, jo šeemēku klīmats nēšpēhja šneegt toš dabas produktus, kāhdī bīja šastopami deenwīdus klīmatā, un no otras pušes arī ššarabais klīmats prašjja žeešchātu barību, wairak noderīgu preefšh „kūrī-
nāšchānas“.

Merāugot uš šīnatnīšto nodšīnāšchānos, kas pa tam notīkufe, atteezotees uš mahjību par barību, mehs tomehr redšam arī wehl tagad, kur twaīka šīrģs un twaīka šchubwe agrāšās geogrāfīšlās šarpības, atteezotees uš atšewīchšhu barības līhdsēku īšraudšīchānu un wīnu pagatāwofšchānu, gandrihš waj īšlīhdsīnājūšhī, tad tomehr, šhmejotees uš atšewīchšhu barības līhdsēku īšraudšīšānos, wīnu pagatā-
wofšchānu, walda wehl leelas šarpības, kuras atbalštas uš parādumeem, klīmata šekam un wehl žiteem momenteem. Jau pēe Šīropas tautam šchīnī šīnā ir kōti īnterefantī šalīhdsīnat šeemēneeku barošchānos weīdu ar deenwīdneeku tautam. Arī šchīnī laūkā pa dāšchadeem žeeekem war aīštīkt uš Romu. Tomehr, ween šga kuru no šcheem žeeekem īš-
raugas, tautas labklahjības īnterešē prašams, laī barība buhtu wehrtīga un pēeteefšcha, garschīga un gahrdī eebau-

dama. Kamehr mahzibai par ušturas weelam peenaktas dot nofazjumus, atteezotees us abām pirmejam baribas ihpafchibam, kehka mahkflas usdewums ir, gahdat par abām pehdeji minetām baribas ihpafchibam.

Baribai wajađsigs labas garščas, lai ušturu dšhwu apetiti. Garščiga bariba netif ween ir smallehdeju prařijums, bet ir ikweena zilweka dabiska teeřba. „Ikweena tautas augstakā attihstibas pakahpe,“ Rub:ers faka, „neparahdas wis atfatotees no haudas lihdsjekteem, bet gan garščas un oščas juhteku fasmalzinafčanā.“ Kopsch tagad wehl finam no kreewu fistologa Pawlowa ge:ialeem ismellejumeem, ka baribas laba garšča dara rořinajofchu eespaidu us fagremofčanas řulu protufziju, mehs waram pat uřtāhdit likumu: „Labi wahrits (t. i. garščigi wahrits), ir jau pa pufei fagremots.“ Bet ar to ween, ka baribai rada garščigu rakřuru, kehka mahkflas usdewums wehl nebuht naw ismelis, bet tai ari wehl ir ziti mehři, proti, gruhiti fagremojamu materialu atturet no organifma, waj ari to zaur dahdabu prozeduru eespaidu, is fewisčhli karřlumu, darit weeglt fagremojamu. Šchim mehřim noder baribas lihdsjektu tihriřčana, atnemščana no winas rupjās, gruhiti fagremojamās dakas, tāpat wahriřčana un zepščana u. t. t., kas zaur audu uswirinařčanu un zelulořas rafař usirbinařčanu isdara preelřčdarbus fagremofčanai. Te wehl nahf klahť karřluma deřnifzejuřčee eespaidi, us kureem modernā higienā daudřās weetās leel leelu řwara.

No atfewisčho perřonu pareiřas paeđbinařčanas, to wefelibas un řpehjam atkarajas wiřas tautas řpehjas, wiřas tautas labklahjika. Un otradi atkal israhdijees, ka fehrgu attihstifčanos un isplatifčanos — lai tās nu buhtu pahrejořčas fehrgas, kuras pagahjuřčos gadu řimtenos padarija retakas wefelas tautas, waj ari kronřkas lihpmas kaites, kā peemehram tuberkuloře — nekas tiť leelā mehřā nepaweizina, kā materialais pořis un řlihta pahriika. Tas usfwehřts jau tiť beeschi — tā řtarp zitu ari pehdejā higienas kongreřā no Šürgenřona, ka war it meerigi řazit: Ikweenam peenaktums netikai pret řewi, bet ari pret wiřu tautu, labi paeřst.

Ēee řamehřigeem eenahřumeem řcho usdewumu ispiłdit nenahťas nemas gruhiti, tomehř gruhiti deesgan tas nahťas tur, kur pelnas lihdsjekti aprobeschoti. Wiřmas sem řchahdeem apřtāhķeem řaimneeziřka řaprahřiba baribas lihdsjekus isřaugot un pagatawojot, tāpat peeteelofčas kehka tehnifkas řinařčanas ir no daudř leelaka řwara, nekā pee turigu aprindu řaudim. Šo ideenejee peeđřhwajumi mahja atkal no jauna, ka ari masat turigais ekonomifli eepehřotees un ar atteezīgām řpehjam baribas řagatawofčanā, ari bes leeleem isdewumeem war tiťt pee gahřdas un peeteelofčas baribas. Deemřehł wehl ne it wiř atřihř řchi fakta leelo nořhmi, un nenoleeđřot atřinu wiřpahř noderīgām beedřibam řchinī laukā, tautas audřinařčanā, řihmejotees us mahřturibu, wehl tomehř atleel daudř to wehřtees. Un to war řazit ne tiť ween kā atteezotees us masat turīgām řchřram, bet ari tāpat us turīgām aprindam.

Neraugotees us atfewisčķeem isřehřumeem, par řehiti walda řeeeweete, un ir řoti janofchelo, ka turigakās ap-

rindās daudřķahrt truhřst intereřes un řapirařčanas par kehka leetam. Zehłeni te ir dahčadi un pa dakat melķejami eelřch tam, ka wiřpahř neteel daudř darits, lai isgłihřtoto eepařihřtinatu ar leetas garu. Dahča laba jauna kundře, kura kehka darbibu eelřata par řchematifku, mekanifku darbu, pee kura naw jadomā, pee řchi darba atrastu daudř wairaf patifřčanas, ja ta pamatīgaki pařihu atfewisčkos prozesus un notikumus, tā ka ta řapraftu neween atfewisčho darbibu noluhķu, bet ari prařtu zeenit winu nořhmi. Ai kehka mahkfla, kā mahkfla, prařa no řaweem peekritejeem ne masun u inteligenzes un israhđas ari, ka ta naw neinterefanta, ja apđonā, ka tahdi wiřri, ka prinzis Rōndē, prinzis Subiře (Soubise), walřřwiřri kā Riřhelje, Mařarins un Kōltērs, řilofest kā Montens un Kantē un ziti leeli gari naw řaunejuřčees n. darbotees pamatigi ar kehka jautajumeem. Šř finams ari, ka ne tiť ween kā dahči Franřijas karaki — řchis řemes, kura kehka jautajumos atraduřes arween zitam preelřčg. kā — bet ari Ēridriķis Deelais kehka mahkflai peegreēřis leelu wehřibu. Tā tad ikweena dama, kas intereřeřas par řehiti ar to eewadas řoti labā řakeedřibā. Pat ahrřti jau tagad pařahřuřchi řtudet ušturas mahzibas jautajumus, řtudet ne tiť ween kā laboratorijās, bet eepařihřtees ar kehka tehnifkas jautajumeem us weetas, t. i. řehči. Wiđus řchřrās, kuru intereře pee kehka jautajumeem mehřđ buht leelaka, řchij intereřei beeschi ween řawē parahđitees darbos tas, ka atteezīgās řeeeweetes domā labaki isleetot řawu darba řpehķu řahđā aroda darbībā. Ša leetu atteezinam us atfewisčhām perřonam, tad jau tahđs redřes řahřwoklis war buht řaprotams, bet ja ta atteežas us řahđas wefelas gimenes galwu, tad ir tomehř jautajums, waj isleetot řaw. ř řaimneeziřkas řpehjas pařča mahřturikā nebuhtu noderīgaki, nekā mellet pelnu ahrpus mahjas. Wiřmas to war řazit par tahdeem gadhřumeem, kur řewai newajag luhřotees weenigi us pařčas pelnu. Kā finams, tad řaupiba ir řawada weida pelna. Masat turigās aprindās wisleelakās gruhřibas kehka tehnifķeem jautajumeem řahjās zekā zaur to, ka jaunām meitenem, tiťliħđř tās nahť no řkolas, tuhliķ jaeestahjas darbā, lai eeguhtu řahđu pelnu, tā ka winām mas isdewikas, attihřtiť řawas mahřturibas řpehjas. Tam peebedrojas klahť wehl tas apřtāhķlis, ka řchinis aprindās progreř ušturas mahzibā un kehka mahkflā wiřmasat isplatijees. Ša nořtatamees, řo meita mahřijusēs no mahřes, mahře no wezmahřes un wezmahře atkal no řawas mahřes, tad jafaka ar nořchehłofčanu, ka wefelas pa audřes pagahjuřčas garam progreřam, kas radits pa wefeleeem gadu řimteneem. Un pee tam tātřču tairni řchinis aprindās ir wiřai no řwara ne tiť ween, kā baribas řaimneeziřka eelķahrtofčana, bet ari wiřas gahřdums un peeteelofčs řaturs. Šo tairni řche meeřřku un garigu řpehju truhřtums řajuhtamā řahřiā řařčaurina pelnu, un tātřču no tam, kā eenahřtumus isleeto řaimneeziřki, atkarajas wiřas gimenes labklahjiba un laime, eepēhju pa zelt pehznahřkamo řozialo řahřwokli un atliťt řahđu graři preelřč weřuma deenam. Šchinis aprindās labofčanās řagaidama tiťai eewedot

ſſtematiſku mahzibu ķēķa mahķflā un proti te nepeeteēf tif ween tā ar brihwām weetam wiſpahrnoderigo eēſtaſķu taħlaķiſgliħtibas un mahjturibas ſkolās, bet ir ja praſa, ka tautſkolās augſtaķās ķlaſēs eeweſtu ķēķa mahzibu, tā taſ, zif man ſinamſ, ſchim-brihſcham noteēf Badenē, Saffjā, Hamburgā, ſchar-lotenburgā, Darmſtātē u. z. Ar pilnu teeſbu Rubners ſaka: Meit. nu audſinaſchānu mahjturibas un ķēķa ſclās war arween un arween un pee katra gadijuma eēſtatit par miſķgi ſwarigu ſozialu uſdewumu no walķs puſeſ, uſdewumu, taſ deemſcheħ gadu d. ſmituſ ilgi naw peeteēkoſķi zeenitſ un weħl tagad it nebuħt naw manama tif ſpeħziga inīziatiwa, ķahda buħtu wajadſiga pee labas iſdoſchānaſ. Paſķu wahriſchānaſ tehnīku wajag mahziteeſ ſpezieli preeķſķ maſām ſaimneeziham. ſchinī ſinā jaunlaiķu ķēķa mahķflā ir neſķaitami palihģa liħdſekfi (wahrama kaſte gaķſeſ kurinamāiſ, taupamāiſ uģunſ kuruſ) par kureem tee, kureem toſ wajadſetu paſiħt, tikaī toti maſ ween ſina.“ Tapat tā daſķā labā zitā ſozialā gaħdibaſ laukā, ir jauniba ta, pee kuraſ wiſpirmſ japeeleeķ ſwarſ un taſ ir pateizigſ uſdewumſ no taħlaķ redſigāſ ſozialpolitikaſ ſtaħwoķka ſpert ſchahdā laukā likumiſķuſ ſokuſ, kur no daudſeem wirſeeneem mumſ mahj pretim tautāſ labķlahjibaſ weizinaſchāna.

Tomehr netif ween, tā uſ weſelo ģaribu pahrrunatā laukā nepeezeeſchāmi wajadſiga apſtaħķu laboſchānaſ, bet ari taſ patſ ſaķamſ uſ ſlimneeķu ehđinaſchānu. Deelaiſ progrefſ, ķahdu dietika taiſijufe peħdejoſ gadu deſmitoſ, ķēķa mahķflai ſprauduſe tif leelu daudſumu uſdewumu, ka naw par daudſfažitſ, ja iſſaka weħleſchānoſ peħz „dietiſķām ķēķſchām“. Peħz taħdām neween leela wajadſiba zaur leelo ſķaitu ſlimitu, kurām laboſchānaſ waj weſeķoſchānaſ panahķama zaur dietu, bet ari zaur leelu ſareſķģitibu, dietiſķoſ ehđeenuſ pagatawojot. So pee ſlimo ehđinaſchānaſ leeta nebuħt neatteezaſ tif ween uſ to, ka pagatawotu gaħrdu ģaribu, taſ ķairina ehģģribu — pee ſlimneeķeem, kureem naw ehģģribāſ ſķiſ uſdewumſ warbuħt ari ſtaħdāmſ pirmā rindā — bet atteezaſ par wiſu uſ to, iſwariteeſ no leetam, kuraſ ſlimibaſ attihģibā war buħt ķaitigaſ, waj otradi ſneegť ſlimneeķam patihķamā weidā leelaku daudſumu ſinamu uſturaſ weelu, par kurām žeramſ, ka taſ daris uſ ſlimibaſ taħlaķo gaitu ſweħtigu eēſpaidu. Preeķſķ tam wajadſigſ netif ween tā mahķflā un peedſiħwojumu no atteezigāſ ķēķſķāſ puſeſ, bet beeſķi ween ne maſumſ inteligenģeſ, tiklab ſapraħtibaſ atteezoteeſ uſ to, ko ſlimneeķſ weħlaſ, tā ari iſweſeķoſchānaſ gaitu un beigu beigāſ ari atbīdibaſ ſajuħtu. Deemſcheħl pee daudſām ſlimneeķu kopejam atteezoteeſ uſ to ķēķa techniſķo iſgliħtibu, weħl atleeķ daudſ ko weħleteeſ, un buħtu eetejāmi, ka ari pee mumſ tiftu gaħdatſ pee ſlimneeķu kopeju iſgliħtikaſ par wiķu praktiſķu nodarboſchānoſ ſem peenahģigaſ wadibaſ ſlimniģaſ ķ. ģķi,

tā to Mūnķeneſ kliniķiſ J. ſon Mūllereſ ķahdā ſawā žekojumu aprakſtā apteħlo par Ameriku, kur ir tā eerihģotſ, ka it wiſaſ ſkolneeģeſ ķaħdu laiķu nodarbojaſ ģoſpitaļa ķēķi. Ar pilnu teeſbu Mūllereſ ſaka: „ſlimneeķu kopejai wajađķetu praſt ari wahrit. Zif beeſķi ween taſ ir toti weħlejami, it ſewiſķķi priwat koģibā, ka ta praſtu liħdſet neiſweizigai ķēķſķai pagatawot ſinamūſ ſlimneeķu ehđeenuſ. Mahķfla, ehđeenuſ zif ween eēſpeħjāmſ ſagatawot ehģģģribu ķairinoſķuſ un toſ tapat preeķſķā želt, ir jo no leelaſ noſiħmeſ, un ſlimneeķi, kureem truhģt apetiteſ, par ſchahdu maſuminu ir toti ſajuħtigi un pateizigi. Kaſ gan labāki paſiħt ſlimneeķa gaſķu un ko wiſķģ eēzeeni, nekā ſlimneeķa kopeja? Ari paſķu iħſteno ſlimneeķu dietiku kopejai wajag ſinat. Winai wajadſetu ſinat, ķahdi ehđeeri aiſleegti un atķauti pee mahģaſ augoneem, pee zaurejam, pee neeru ſlimibam un pee tiħſa.“ Tā ka praſģjumi ķahdaſ dietikaſ modernā attihģiba uſſtaħda ķēķa mahķflā, pa gađeem tapuſķi jo leeli, tad jau wajag puſiħģi leelaſ ſpeħjaſ ķēķa techniķā, lai minetā laukā ſaſneegtu ķahduſ panahķumūſ un tadeħģ ģribu atķahrtot ſawu jau aģraķ iſſaģito preeķſķiķumū, lai atſewiſķķaſ mahģaſ, kurām intereſe un praħtſ neſaſ uſ ķēķa ģautajumeem, nodarbotoſ ſpezieli ar dietiſķu ķēķi, tapat tā daſķaſ mahģaſ jau ſen nodarbojaſ ſpezieli tā „operāģijaſ mahģaſ“ waj tā beħrnu un nedekneeķķu kopejaſ. Ģewehģojot leelo noſiħmi, ķaħtu war darit ķuħda koſķchānaſ laukā, tif atbīdibaſ pilnu darģibu war uſtiģet tikaī taħdām perſonam, kurām ir peeteēkoſķaſ ſinaſchānaſ par te, zif ſmagāſ ſeķaſ war buħt niķu nolaidibaſ greħkam. Tadeħģ eſ domaju, ka iſgliħtotu „dietmaħķu“ ſķtāba nodibinaſchāna ir eēſtatama ne ween par laika praſģjumu, bet ari ģar paſaħķumu, taſ teem, taſ wiķam ſeedeģāe, atwer pateizigu darģa lauku ari priwatā ſlimneeķu koſķchānā. Ģr taſķu ſķim brihſcham ģarokoſchānaſ kuħreſ, tapat ari diabetiku (zukura-ſlimneeķu) un neeru ſlimneeķu ſſtematiſķa ehđinaſchāna, tapat ari taħdu ſlimneeķu, kureem mahģaſ augoni, tadeħģ ween toti apģeħģtinata, ka neikweena maģſa ir ſpeħģiga paņemt ķēķi walģibu ſawāſ roķāſ peħz aħrſtu praħta; un taſķu ari ſlimniģaſ, ſanaģtorijāſ un patwerģmeſ u. t. t. ſchahdām mahģam buħtu ſweħtigiſ darģa laukſ. Protamſ, ka ar ſchahdu ſpeģialu noſari wajadſetu nodarboteeſ tikaī taħdām mahģam, kuraſ jau ilģatu laiķu nodarbojuſķāſ ar ſlimneeķu koſķchānu un tadeħģ ir eeguwiſķāſ peeteēkoſķu ģaħrſķlatu par teem daudſpuſeģeem peenahķumeem, ķahdi ģaiſpilda ķēķim. Organieģai riģģibai peenahķioſ ſchahdām ķēķa un dieteſ mahģam dot iſdewibu eeguħt ſchinī ſinā ſſtematiſķu, aħrſtu praģģjumeem peemehģrotu iſgliħtibu. Tā tad neween atteezoteeſ uſ gaħdibu par weſeleem, bet ari atteezoteeſ uſ gaħdibu par ſlimneeķeem ir ſtaħdami uſdewumi, no kuru iſpildiſķchānaſ ſagatđami ſweħtigi augģi preeķſķ tautāſ labķlahjibaſ, jo ari jau raģionalai (ſapratigai) dietai pee ſlimneeķu koſķchānaſ ir leela noſiħme.

Laukstrahdneeku sahbums un stahwoklis Widsemê.

Dr. Adolfa Agthes.

XIV.

II. Satwersme, kuru dewa semneekem, pelna, ta wina fihhi ismekle, jo no tās wislabat war atsiht, waj semneeki pateefšam bija fewišča břiħwa kahrtā.

Weenas muiščas semneekus souza par pagastu¹⁾ un pee pagastu teešbam peedereja pagasta šapulzes teešba. Wet tās drihšteja šafaukt tikai ar kungu šinu un atkauju.²⁾ Kas riħojās tam pretim, tos ušfatija par „meera trauzetajeem“ un „turpmakai likumiskai riħzibat“ nodewa brugu tešai.³⁾ Muiščas ihpaščneeks turpretim wareja uš šapulzi šafaukt wišu pagastu waj ari tikai labdas šakras.⁴⁾ Šapulzes lehmumus wareja tikai tad ispidit, kad kungs tos apstiprinaja.⁵⁾

Dra teešba bija pagasta amatwihru wehlešana. Uš pagasta wežatā,⁶⁾ teešas preeščešetaja un diwu ložeku amateem pagastam bija jaeweħl pa trim kandidateem un jastahda kungam preeščā deħt apstipriņaschanas.⁷⁾ Šchis wareja wišus triħs atraidit; tad peħz wahzu teksta bija stahdami preeščā „triħs žiti subjekti,“⁸⁾ no kureem weenu wišadā šinā wajadseja apstiprinat, kameħr peħz kreewu teksta pa otram laħgam bija stahdami preeščā triħs no jauna isweħleti.

Treščakahrt pagastam bija halves teešba pee jaunu ložeku ušnemšanas, kaut ari tikai reti.⁹⁾ Wišpirms wajadseja kunga atkaujas, ja tas galwoja par nodokteem, tad pagasta atkaujas newajadseja.

Žeturtkahrt pagastam beš kuhdsešanas teešbas¹⁰⁾ bija ari teešba uš šeheloschanos pee augstakā eeredna gubernā.¹¹⁾ Lai gan šchis bija paredsets preešč fewiščēi šwarigeem gadħumeem, tad tomehr pagastam peenahzās muiščas waldei pašnot, ka tas nodomajis šehlotees. Par pašnojumu muiščas walde isdewa apleezibu, beš kuras kuhdšibu nepeeneħma.

Peektkahrt pagasti drihšteja eeguħt nekustamu mantu.¹²⁾ Tā ka muiščneeki bija dabujušči teešbu uš wišu semi, tad semneeki šchāt šinā bija atkarigi no muiščas ihpaščneeka.

1) S. L. 1819., § 57.

2) S. L. § 74.

3) Brugu teešas bija polizijas eestahdes. Winas šastahweja ij weena brugu teešnešča un diwi palihgeem, kurus wišus eewehleja fatra aprinka bruwaneeziba ij weetejeem imatrituleteem muiščneekem. (Prowinzialteeš I, 398. un 401. p.; II, 390. p.)

4) S. L. § 72.

5) S. L. § 78.

6) S. L. § 90.

7) S. L. § 101.

8) Kreewu tekstis runā par „trim jauncweħleteem“ (общество представлять вторично трех вновь избранных). Tā tad ir ari leetiščta šarpība. Žauncweħletos war atraštees wiši waj weens no wezajeem kandidateem.

9) S. L. §§ 25. un 64.

10) S. L. § 83.

11) S. L. § 84.

12) S. L. § 87.

Dauds wairat nekā teešbu semneekem bija peenahkumu. Wišpirms wišam pagastam wajadseja atbildet par nodokku kahrtigu šamafšchanu,¹³⁾ kameħr lihds tam par to atbildeja muiščas ihpaščneeks.¹⁴⁾

Wahzu tulkojumā til špilgti neparahdas galwošanas eereschojums par nodokku nomafšchanu, tā ka pee šča noteikuma pahrtahpumi bija žoti weegli. Kameħr kreewu tekstis taišni ušweħ, ka pagastam jagalwo par šaweem ložekteem, „kuri naw špeħjigi nodokkus mafat“, kameħr wahzu tekstis galwošanas isplahta wišpahri uš wišeem „mafāt nešpeħjigeem“ ložekteem.

Kreewu tekstis žitā weetā fata, ka semneeku šopeja galwošana attežas „uš nodokku kahrtigu šamafšu“, bet tulkotajis šcho peenahkumu bija isplatijis uš wišam atklaħtām nodewam un klaufšbam.¹⁵⁾

Draahrt itweenam pagastam wajadseja dibinat fewišču pagasta kaš.¹⁶⁾ Šchāi šanahza wišas šoda naudās,¹⁷⁾ eenahkumi par magastnu atlikuščas labības pahrdošchanu,¹⁸⁾ pagasta ložeku manta, kuru mantineeti nebija isšinami un wiša pagastam norakštita monta.¹⁹⁾ Diwi atšehgas no kafes šahweja pee pagasta amata wiħreem un treščā pee muiščas kunga. Tā tad pagasta kaš wareja atweħt tikai ar muiščas ihpaščneeka šinu.²⁰⁾ Lai gan šchis kafet nedewa ne graš, taš naudu wareja aišdot truhzigeem tikai ar wina atkauju.²¹⁾ Kafes šastahwa itweena pahrgrošiba bija japašno kungam;²²⁾ wišch to ari wareja kaut kurā laikā rewidet,²³⁾ un ja kafē bija šakraħjušes leelata suma, tad

13) S. L. § 51. Kreewu tekstis: „Lai šitām nodrošinātu wina eenahkumus, tad itweena pagasta peenahkums ir, galwot par šaweem ložekteem, kuri nodokli nešpeħi šamafāt.“ Для обезпеченія же казны въ полученіи своихъ доходовъ каждое общество . . . остается обязаннымъ отвѣтствовать за несостоятельныхъ къ платежу податей.

Wahzu tulkojums: . . . „Lai nodrošinātu atklaħtos eenahkumus, tad itweens pagasts galwo par šaweem mafāt nešpeħjigeem ložekteem.“ (. . . Um die öffentliche Einnahme zu sichern, bleibt jede Gemeinde . . . für ihre zahlungsunfähigen Mitglieder solidarisch verhaftet.“)

14) S. L. Wišpahreji noteikumi VIII.

15) S. L. § 59. Kreewu tekstis: „Ja pagasts šastahw ij weenas waj wairaku muišču semneekem, tad weenas muiščas semneeki wiši galwo tikai šawā šarpā par kahrtigu nodokku šamafšchanu.“ Буде общество состоять изъ крестьянъ двухъ или болѣе помѣстьевъ, то крестьяне одного помѣстья между собою отвѣтствуютъ только круговую порукою за неисправный взносъ податей.

Wahzu tulkojums: „Ja pagasts pašahw ij diwu waj wairaku šopā šastahditu muišču semneekem, tad i weeni semneeki tikai šawā šarpā galwo par wišeem klajeem nodokteem un klaufšchem.“ „Besteht eine Gemeinde aus Bauerschaften zweier oder mehrerer zusammengestellter Güter, so soll jede einzelne Bauerenschaft nur unter sich wegen aller öffentlichen Abgaben und Leistungen solidarisch verantworten . . .“)

16) S. L. § 515.

17) S. L. § 515., 2. un 516., 3.

18) S. L. § 515., 2 un 514., 12.

19) S. L. § 515., 2.

20) S. L. § 515., 1.

21) S. L. § 515., 4.

22) S. L. § 515., 8.

23) S. L. § 515., 10.

Widsemes muischneeziba to dabuja kà aisdewumu²⁴⁾ uš prozenteem, pee kam procentu augstums nebija noteikts. Druanneeziba naudu atmafaja atpakat tikai 15. martā un 15. novembrī pehz eepreefšhejas usteifšchanas.

Trefškahrt itweenam pagastam bija jadibina fawa magafina,²⁵⁾ jo muischneeki nabageem labibu wairs neaisdewa,²⁶⁾ kuzā itgadus pehz pļaujas salafšja berus no pagasta faimneefem²⁷⁾ un nomneefem. Par beru leelumū nefas narw noteikts. Pehz 1849. g. likuma preefš itweena wihreefšha lozefka bija jafalafa 4 garnizas rudšu un 1 garniza wafarajas. Wehlat wafarajas daudsums bija otrtik leels.²⁸⁾ Beri heidsjās tikai tad, kad preefš itweena lozefka bija fanahkufšči 3 puhri rudšu un 2 puhri wafarajas. Pehz tagad wehl no 1866. gada noteikumēem magafinā wajaga atrastees tikai 1½ puhri wafarajas it uš wihreefšha galwu.²⁹⁾ Kad magafina bija pilna, tad labibu wareja aisdot fahkumā pret 8⅓%;³⁰⁾ 1849. gadā % paseminaja uš 6¼, tagad augstafais ir 6.³¹⁾ Agraf pee isdoschanas eectureja weenu 12. datu, tad weenu 16. datu no aisdewuma. Magafina bija aifšlehgtā ar trim atšlehgam,³²⁾ no kuzām weena glabajās pee muischas kunga, kuzam ari bija japahrrauga grahmatu wefšhana.

Seturkfahrt pagastam wispahrim bija jagahdā³³⁾ par faweem nabageem un flimeem. Kas aif flinkuma waj nolaidibas bija eekumis grehtos apstahkos, to pagasts wareja list pee darba.³⁴⁾ Ubagoschana wispahrim bija aifseegta.³⁵⁾ Pee basnizas durwim bija brihw ubagot tam, kas no pagasta bija dabujis apleezibu.

Peetkfahrt itweenam pagastam (lihds 500 lozefkeem) wajadseja dibinat pagasta ffolu.³⁶⁾ Lai gan pagastam weenam bija janef wisas nastas,³⁷⁾ tad tomehr ffolā bija atfariga no muischas ihpafšneeka un mahzitaja. Muischas ihpafšneeks pehz aprunafchanās ar mahzitaju eezehla ffolotaju. Un lihds ar mahzitaju wifšch fastahdija ari mahzibu planu, pehz kuzā behni mahzijās tikai laffšchanu, katšismu un wismaf daschu basnizas dseefmu dseedafchanu.³⁸⁾ Rakstifšchanu uifkatija par bihstamu finatni. Pa dšimtubhšchanas laiku semneeki to nedrihšteja eemahzitees, tapehz ka wina buhtu few israf-

stijufšči brihwibas grahmatu.³⁹⁾ Aif lihdsitgeem eemefleem muischu ihpafšneeki wehl 19. gaduifnteni rakstifšchanu neufahema pagastfcolas mahzibu planā. Tā fauktais brihwais semneeks few buhtu warejis israfstīt zela paf!

Gewehrojams, ka eeweda wispahreju fcolas mahzibu, bet tikai uš seemas mehnefšheem,⁴⁰⁾ jo pa wafaras laiku behni strahdaja lauku darbus. No 10. gada itweenam behnam bija jaeet it ilgi ffolā, lihds kam mahzitajs atfina to par peeteefošči ismahzitu.⁴¹⁾ Par katru nolawetu fcolas deenu pagasta kafe wajadseja eemafat 5 kapeikas. Ufraudfiba par ffolu peekrita mahzitajam un wirsusfraudfiba muischas ihpafšneekam.⁴²⁾

Wef pagasta ffolam it uš 2000 wihreefšheem bija buht weenai draudses ffolai.⁴³⁾ Pee fcho kuhwes tāpat kà pee basnizu, mahzitaju muischu un kesteru mahju, pagastam bija jadod strahdneeki un algadschi,⁴⁴⁾ puse no sfaidras naudas, kamehr otu ufahemās muischas ihpafšneeks;⁴⁵⁾ tāpat pagastam nahjās peewest materialu⁴⁶⁾ un dot falmus ehfu jumteem.⁴⁷⁾

Nastu isbalijums ir glufšči netatfniigs. Narw nemas eewehrota spehja, kuzā pee muischas ihpafšneeka finams bija dauds leelafa. Agraf muischneefem bija jadod wismaf wifa nauda. Grafš Mellins 1824. gadā peerahdija, ka Peterburgas komitejas protokoti wiltoti par labu muischneefem. Wirs teksta un glufšči bef kafara starp semneeku nastam eefšauti ari „naudas dewumi“.⁴⁸⁾ Grafam Mellinam bija ilgi jazihnas, kamehr winam 1815. gada 23. martā laimejās safneegt ministra lehmumu, „ka wifš naudas mafajumi un wisas nodewas preefšch wispahribai nolemto ehfu kuhwes un islabofchanas wifur janef muischam“.⁴⁹⁾ Par to winam kafrtas beedri pahrmetuschi, „ka wifšch kà landrahts rihtojees pret fawu peenahkumu“. Landtags winam atrahwa fawu ustizibu un usdewa landmarfšchalam peeluhkot, „ka landrahts grafš Mellins neuffahf neko semei kaitigu“.⁵⁰⁾ Grafš Mellins ari isdewa kahdu brofchuru par fcho leetu, bet to zensofs aifledsa.⁵¹⁾ Ko wifšch ar puhlem bija isfarojis, to 1819. g. likumi atzehla.

³⁹⁾ Hupel, Topogr. Nachr. II, 1777, 125. lapp.

⁴⁰⁾ S. L. § 516, 5: no 10. nov. lihds 10. martam pehz wezā kalendara.

⁴¹⁾ S. L. § 516, 3.

⁴²⁾ S. L. § 516, 9.

⁴³⁾ S. L. § 517, 1.

⁴⁴⁾ S. L. § 519, 3. Zfuenti ir mahzitee amatneeki.

⁴⁵⁾ Sfaidra nauda bija jaisdod par teem materialeem, kuru muischā nebija un tā tad no muischas ihpafšneeka newareja tiff doti (kreewu teksta § 519, 2 peeminei: stiks, gipšis, krahšns podi un naglās. Wahzu tulfojumā bef tam wehl krahšas). Tahlaf sfaidra nauda bija jafamafšā amatneefem alga (kreewu teksta peeminei malderi un podneeki. Wahzu tulfojumā bef tam wehl atšlehjdneeki).

⁴⁶⁾ § 519, 1 uifkattiti: balfi, dehši, kafrtes, lattes, keegeki, dafstini un falki.

⁴⁷⁾ S. L. § 519, 1.

⁴⁸⁾ L. A. grafš Mellins. Noch Einiges über die Bauernangelegenheiten in Liefland, Riga 1824, 35. lapp.

⁴⁹⁾ P. w. 125. lapp.

⁵⁰⁾ P. w. 73. lapp.

⁵¹⁾ Sal. Winkemann, Bibliotheca Livoniae Historica . . . 2. isd. Berlin 1878, 142. lapp. Nr. 3355.

²⁴⁾ S. L. § 515, II.

²⁵⁾ S. L. § 514, I.

²⁶⁾ S. L. Wisp. not. VIII.

²⁷⁾ S. L. no 1819. gada tās perfonas narw peeminetas, kuzam bija jadod fawa dafa. Tikai § 487. no 1849. g. S. L. fafa, ka wifš klauschi un nodewas isdalami „uš pagasta nomneefem un ihpafšneefem“ pehz wina mahju leeluma. Tas pats S. L. § 438 no 1860. g.

²⁸⁾ Noteikumi par wispahrejas labkafšjibas eestahdijumeem Baltijas guberņu pagastos no 11. janw. 1866, § 3.

²⁹⁾ Noteikumi no 1866, § 2.

³⁰⁾ S. L. no 1819. g. § 514, 11.

³¹⁾ Not. no 1869, § 7.

³²⁾ S. L. no 1819, § 514, 1.

³³⁾ S. L. §§ 520 un 521.

³⁴⁾ S. L. § 520, 5.

³⁵⁾ S. L. § 520, 7.

³⁶⁾ S. L. § 516, 1.

³⁷⁾ S. L. § 516, 13. Starp teem ari isdewumi par ehfu uifšchana.

³⁸⁾ S. L. § 516, 2.

Draudses skolā bija mahjami wismas 12 audseki.⁵²⁾ Pehz eespehjas bija janem tabdu wezaku behrni (no 14 lihds 17 g.), kuri pa skolās laiku tos spehja usturet.⁵²⁾ Pa leelatai datai gan buhs bijufchi fainneeku dehti, kuras atrahwa no lauku dshwes. Tā ka wahzu mahzibas waloda bija eewesta⁵³⁾ tad domaja, ka tee turpmaku isglishtibu baudis augstakās elementarskolās. Tahdos apstahkos usdroschinajās mahzibas planā usnemt ari rakstischanu un

rehkinaschanu. Bitabi starp mahzibas preeskhemeteem fastopam atkal katkifami un schoreis teikts „katkifma ihstena fajehga“. Ari basnijas dseefmu dseedaschana te peewesta. Un tad wehl peeminets weens arods, kuru eespehjams apshmet tikai ar isteikteem wahrbeem: „Wispahrejas sinaschanas mahntizibas isstumfchanai, breesmu nowehrschanai un prahtigai amata peekopschanai.“⁵⁴⁾

Tautiskās apšinas pahrweidoschanas.

Andreja Needras.

I.

Rigas Latweeschu Beedribas Sinibu Romiskjas scha gada wasaras sapuljes Weetalwas-Ralsnawas mahzitajs dsejneeks Andrejs Needra runaja par „tautiskās apšinas pahrweidoschanos“. Runataja poetiskā runa dšiti aisgrahba un fajuhfminaja klauktajus un atstahja us teem, bes schaubam, eespaidu, kura pehdas til drihfi neissudis. A. Needras kunga runa nodota atklastibai. Wina pilnigi wahrdu pa wahrdam nodrukata „Latwijā“, pehz kuras ari mehs sche winau pasneedsam eewehrojot winaas eespaidu, tā ari to, ka ar winau buhs jarehkinajas. Ja par to spreesch, tad tas japasihst pilnigi. Un mehs wehletos, la' ari muhsu zeen. Iasttaji pashtu scho A. Needras kunga runu un paschi waretu spreesst lihds ar mums un newis skatitees tikai zaur muhsu usskatu brilleem. Un nu, eekam A. Needras kunga poetiskās runas faturu anolisejam, lai feko pate runa. Wina fkan:

„Wehl gari us putekkeem zere,
Wehl putekki garu grib mahkt . . .
Kas rahdijas muhschigi miris,
Tas tautiba atdshwot fahf.“

Schos wahrduš lasam sem Ausetka gihmetnes, wina kopoto rakstu preeschgalā. Man naw sinams, kadeht wini tur likti: waj Ausetkis pats scho sawu pantinu ir ufrakstijis kahdam gihmetnes originalam? jeb waj kopoto rakstu isdewejs ar to ir gribejis rahdit ari Ausetka garigo feju? Katrā finā tur ir isteikts Ausetka dshwes faturs, wina amats un wina liktenis.

Ausetka amats bija praweescha amats, ja par praweescheem mehs apshmejam tos wihrus, kas tautas panihfchanas laikmeta atshst un isteiz to weenu: no eekfcheenes, no tautas garigeem spehkeem janahf tautas atdshmschanai. Zaur to isschiras praweetis no politikā: politikis ar prahtu aprehkina tautas ahrejos apstahkus; praweetis ar firdi nojaušč winaas eekfchejos, garigos spehkus.

Praweetis Desaja atstahsta sawas grahmatas festa nodakā sawu aizinaschanu us praweescha amatu: engelis ir nehmis degofchu ogli no altara un ar to aistizis wina

luhpas. Jo fwehtam ugunim wajaga degt praweescha runā, kas lai aisdedfinatu zilweku firdis . . . Ta ogle, ar ko bija fwaiditas Ausetka luhpas, bija tautiba. Tautibas apšina, ta tiziba, ka ari Latweeschem ir sawa pagahjiba, sawa ihpatniba un sawa nahfotne, — tas bija tas garigais spehks, ko nojauta Ausetka firdis un no kura winsch gaidija sawas tautas atdshmschanu. Tadeht wiss wina darbs bija peemehrs tam pascham:

„Kas rahdijas muhschigi miris,
Tas tautiba atdshwot fahf.“

Sinams: praweescha amats naw schkirams no praweescha liktena: tai fwezei jafadeg, kas spihd. Tā fadega uguni Ausetkis, tā fadega Juris Alunans, Beesbahrdis, Kronwalds, Pumpurs . . . Tikai tā sawabi ir ar scho garigo uguni: jo karstaka un leelata ir winaas leesma, jo ilgati ta deg . . . itin tā schee wihri buhtu tee ehrlschku kruhmi, kuros Deems nolaipees, lai tautu atpestitu: tas kruhms dega un nefadega. Tā ilgi dega Waldemars tā Brihsemneeks; tā wehl deg sawa nemirsligā darbā weers tur Burtneeku pili — nowelkat kurpes no kahjam, kad tuwojatees winaam! Bet reis buhs nobeigts ari wina darbs; aisees us dufu schis beidsamais tautas seedona fauzejs un leezineeks, un atseedams eemetis sawa laikmeta atshlehu fudraba awotā . . .

Winsch noslehgs sawu laikmetu. Waj nahfs wehl jaunās rolas un jaunās firdis, kas mahjes to atshleht un preezatees par wina mantam? Seb waj jaisdseest ir tai fwehl-i, kas faflbdija muhsu wezako paaudsi „us jaunu, jauku dshwi?“

Tā leekas, ka wina jaisdseest. Nahf flehtās rindās tur data no muhsu jaunās paaudses, kurai tautiba ir atpakrahfpuhlbas shme. Nahf tur laipotaji un wifu wehju karogi, kuri us weenu puš palokas un faka: „Ja, ta tautiba bija weena jauka leeta . . .“ nu palokas us otru puš un faka: „ . . . bet wina ir jau isbijuse. Tagad nahfat juhs ar saweem zilwezes idealeem . . .“ Nahf, wisheidsot, tur tee pulki, kuri wahrdos un us iskahrtneem wif ir latweeschi, bet darbo un firdi stahw dauds tuwak fweeschtautibneekem, nekā sawejeem. Tikai tahdus gruht eeraudsit un faklaust, kas wehl tizetu un dseedatu:

⁵²⁾ C. L. § 517, 2.

⁵³⁾ Cal. „Die lettische Revolution“, Berlin 1906, 109. lapp.

⁵⁴⁾ C. L. no 1819. § 517, 5.

„Kas rahdijās mušchigi miris,
Tas tautibā atdšhwot fahf.“

Tautiskā apšina wairs nemodina mirušchos.

Sirdij teef gruhti un šehli. Beesbahrdis, Spahgis, Juris Alunans, Rumpurs, Aukelis, Krowalds, Lerchis-Puschkaitis, Brihws-mneeks, Waldemars, Barons . . . waj šhee wahrdi ween jau naw kà robeschatmeni, kos rahda, kahdi lihđumi ir lihsti un kahdi plehfumi plehsti mušfu tautas aissehlušchās dšedseedās?. Un wifas tās šfolas, tee dšeedamee fwehtti, beedribas, laikraštī; wif tee semneeku dehli, ko špirdšinaja tautiskā apšina fwešchu augšifolu daudškahrt druhmajos mušros . . . waj tas wifš naw kà selta kweešchu kraħjums, ko breedeja tautibas šaule? Weenā paauđšē mušfu tauta atšteidša to, ko žitas, leelas tautas mantoja gaduštntenu darbā, — tad tal laikam tam waja-dšēja buht leelam špeħkam, kas tautu tā žef uš augšchu! Un tagad to wifu grib apšhmet par pašchamahnifchanos, par ne-wajadšigu un leeku mušfu dšihwē, preekšch ka dšihwoja ur mira, kam tizeja un ko šludinaja mušfu tautas praweeshchi latweešchu rihta-blahšmas pirmā atšarkumā!

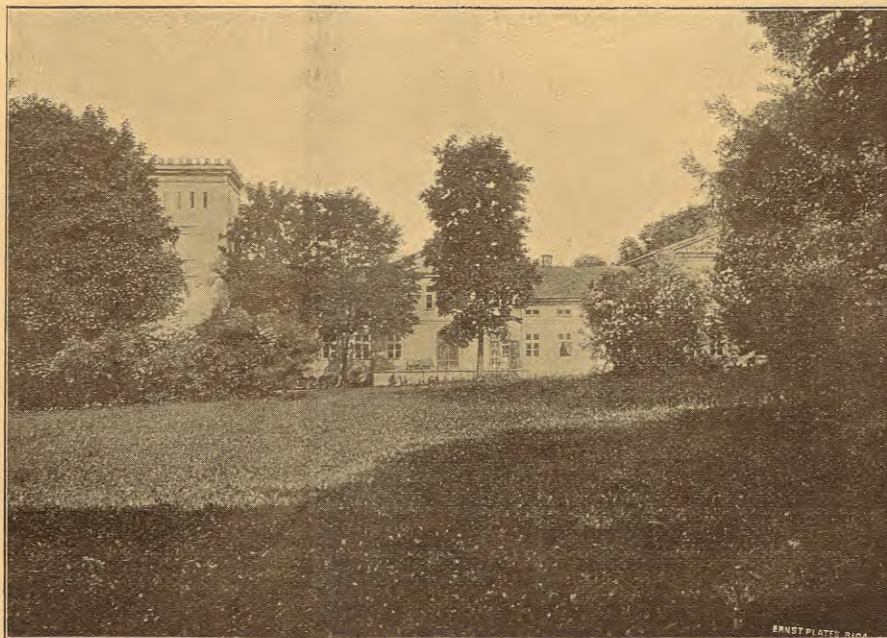
Ka tautibas apšinaī šawā laikā ir bijis preekšch mušfu tautas leels kulturās špeħs, ka šchi apšina mušfu tautu ir atdšemdinajuse, ta nemeħginās noleegt neweens, atškaitot, warbuht, tos, kas garigus špeħsus neatšihst un noleeds aif prinziņa. Wehl par daudš leezineeku ir dšihwi, kas pašchi šawā širdi ir ištutušchi šchās apšinas špeħtu. Un ari kad jau klusas buhs šchās wežās šrdis sem šatām welenam, tad wehl ilgi runās un leezinās tee darbī, kas tika padariti tautibas wahrđā. Šautajums grosas tikaī ap to: waj šchis eekšchajais, garigais špeħs ir jau ištħjis, ir aifgaħjis lihđs ar šawu laikmetu žeb waj winam wehl peekriht un peekritis kahda loma mušfu tautas dšihwē un attihstibā?

Kat waretu atbildet uš šcho žautajumu, tad mums aħtrumā jaatšfatas uš tautiskās apšinas šatni un dabu.

Tautiska apšina war ištugt no diwejadeem žehlonēem un tadeħf ari parahdas diwejadā dabā. U p s p e e š t a s u n t u k š c h a s tautas šahf šajusteēs par tautu, kad šamana, ka winām truhkšt, žaur kahdreem truhkumeem tās atšchiras no žitām tautam. Tahdas tautiskās apšinas preeħš mums ir Mošus: wiašč labak gribeja ar šaweem šaudim žest, nekā šhina pilk šwešneeku labumus šaudit. Š w a b a d ā s, ištihstotās, bagatās tautās turpretim mostas tautiskā apšina no ta l e p n u m a, ka winas ir parahdas par žitām, no tās šajuhtas, ka winām ir kaut kas, ka žitām tautam naw. Šchahda tautiska apšina — Ii ari religifkā nokraħšā — bija wehlak šastopama pee žuhdeem,

kas apšinajās par ištredseto tautu; politifkā nokraħšā wina parahdijās pee romeešcheem, kur šahsta par pilsoni, kas warmahģigi ušlifu meekas šodu ir panekšs beš azu mirkšchinaschanas, pret warmahšas netaišnibu protestēdams tikaī ar weenu teikumu: „Civis Romanus sum!“ — „šmu Romas pilsonis!“ Ištihstibas parahatuma šajuhtā ištēžās šchi apšinaī pee šenojeem greekeem, kuru azis katris bija „karbars“, kas neprata greeku walodu. Šchis pats tautiskais lepnums žef franžuschu kruhtis, kad wiašč atšihstas par „leelas tautas“ ložekli; tas škan angla dšeesmā: „Walđi, Britaniņa! . . .“

Tautisko apšinu modina waj nu ilgošchanaš peħž ta, ka tautai wehl naw, žeb preeks un lepnums par to, kas winai ir. Bet šakne šchāī apšinaī mellešama tautas ložeklu eedšimtās dabas weenadibā un ištpatnibā.

Šchrgļu pils.

Pee kuras šchētras nu preekšaitama latweešchu pamošchanaš laikmeta tautiskā apšina?

Beš šchaubam mušfu tautiskā apšina žehlās aif ilgošchanaš peħž ta, kas mums nebija. Atgahđajateēs tikaī ta ilgošchanaš pilnā žautajuma: „Kad atnahšs latweešcheem tee laikī, ko žitas tautas tagad redš?“ Atgahđajateēs tās daudšās weetinas, kur tautas dšejneeki šawu tautu apdšedaja kà šehrdēniti; atgahđajateēs to iru dšejneeka dšeesmu, kurā winas tulkotajs dširdeja škanam šawas juhtas tadeħf, ka iru tautas išttenis bija ari latweešchu išttenis:

„Kaut tu buhtu, tehwu-seme,
— Kā es luhđsu nakt' un deen' —
Dahrga, koshā juħras-peħrle,
Pašaul's paradises dahr's,
Tid gūn dšeesmās tawi deħli
Šewi wairak šlawetu,

Bet waj ari wairaf mihlet —
 Neka tagad — waretu?
 Ut tu dahrga tehnu-seme,
 Sahpēs, faitēs taweji
 Temi tomehr karsti mihle,
 Mihlēs swehti, muhschigi!
 St kà pelikana behrni
 Mihlestib' ar affim
 Dser, kas mahtei pluhst no kruhtim, —
 Tà mehs to eesthduschil!"

Un kad mehs raugamees us sawas tautas pamofchanās laikmeta darbeneekem: wišs winu darbs ir tikai zihna, zihna ne fewis deht; par pašču bružem wini nekad naw domajusch; bet zihna, lai tautai eemantotu to, ka winai wehl nebij, lai winai atwaditu tos laikus, ko zitas tautas fen jau dšiwjoja. Ssglihtiba winus paščus bij pa-

Chrglu pils tornis.

zehlufe dšiwē us augšču. Mahzidamees sweschās stolās pašht zitu tautu isglihtibu, wini ari ar sahpem firdi šajuta, zik tašlu isglihtibā ir latweesch i zītām tautam pašat; tadeht gaisma, gara gaisma ir katrā wahreda galā winu wišu zihnas šauzeens. Publdamees pazelt tautas isglihtibu, wini atduras us neisfostas walodas; un wisapšahrt te pahmetumi: kas ta warot buht par tautu, kuras walodā nekahdu augstaku domu newarot isteikt? Tadeht winu wišu puhles: tihrit un kuplinat sawu tehnu walodu, triht to par afu eerozi gara-zihnā . . . Kas bij studejis teesleetas, tas newareja aishwehrt azis preešč tam, zik šchauras bij talaita latweetim teefšas gan us lauteem, gan pilsehtās. Un ar jaunibas dedšibu wini dewās zihnā deht ščo teefšbu paplašinaschanas . . . muhsu jaunā paudse tagad wairs newar ne eedomatees, kà trihzeja toreis tautas firds lihdsi šchai zihnai deht winas teefšbam, kà eerakšijās šchās zihnas wadonu wahrdi nedsehšchameem burteem tautas daudš sah-

pejusčā firdi . . . Kas bij nodarbojees ar tautsaimneezisfeem jautajumeem, tas šaprata, zik atkariga buhs winu semkopju tauta no muhschneekem, ja tai nepaplašinasfees darba lauks, ja neradifees un nekrahfees winai leeki, darbā pahriwehřchami kapitali. Tadeht Waldemars zirta sawai tautai logu us wakareem, us paščo brihwo jubru; tadeht winšč mehginaja zirst logu ari us rihteem, lai us kolonijam Gelsch-Kreemijā nowaditu šchejeenes darba rofu pahrafumu un tā šagahdatu atpatatpalizejem wairaf ehrtibas. Warbuht juhs fimgalwji wehl atzeratees, kahras tulsnas darija jehlas šči darbeneeka rofas, ket winšč nekad naw fuhdsejees par tam . . . Pilsehtās, wezai zunstu kabrtibat waldot, latweetis toreis nebij nekās; us laukeem winšč bij no gaitneeka tikko iskuhles par nomneeku, kam nepeedereja ne pehdas semes, ja, kura kustama mantibina bij eekihlata pee muhschneeka par kabrtigu nomas nomatfu; bet leelai dafai nepeedereja neka wairaf, kà diwas darba rofas. Šolas tikai reti, reti kur bij fastopamas, un ari gandrihs tikai tam noluhkam, lai muhscham isaudfinatu lehtus „ftrihwerus“. Tahdu, laižigi un garigi tufschu atrada muhsu tautas pirmee darbeneeki sawu tautu. Tahdai wini atdewa sawas firds pirmo mihlestibu. Winas gruhtais liktenis modinaja winos to šajuhtu: „Un tu tomehr efi kauls no winas kaula!“ No tautas nelaimes dšima winu tautiskā apšina un šchās nelaimes nowehřchana tapa par winu dšiwes mehrki. Tas weda winus zihnā, tas dewa noteiktibu winu zenteeneem, us to atšauzās tautas firds kà us jaunu ewangelijumu . . .

Latweeschus šakaušēja par tautu ta ilgofchanās: eemantot to, kas zītām tautam jau fen bij, bet wineem wehl ne. Tas dewa muhsu tautiskās apšinas pirmajam laikmetam mehrki un raksturu. Bet tas ari šprauda winam robesčas. Katrai zihnas šajuhšmai jaisbeidsas, kad beidsas pate zihna. Un zihnai dabistā kabrtā jaisbeidsas, kad ir eemantots tas, deht ka zihnijās. Bet ja mehs šalihdšinam to kaujas liniju, us kuras šahweja muhsu tautas pirmee darbeneeki, ar teem strehneeku grahwjeem, kuras rok tagadejā paudse, waj tad mums neleekas, it kà tagad buhtu pawifam zits zihnas lauks, zits pretneeks un zits zihnas mehrkis?

Gan teefa: daschās retās weetās wehl teef turpinata it kà wezā, tautiskā zihna. Pilsehtu pašchahrwaldibas jautajums pa dafai wehl teef iszihnits it kà us nazionala lauka. Peedalifchanās pee semes pašchahrwaldibas teef wehl šajusta ne tikai kà masgruntneeku šchiras, bet ari kà tautisks prašjums. Draudšču pašchahrwaldiba šahw us deenas kabrtibas kà dafa no muhsu nazionalās programas . . . Bet ar to ari gandrihs jau buhtu minetas wifas tās postzijas, us kuzām wehl šchad un tad kaut kas

zihnai lihdsigs ir manams. Bet waj tad ta ar' wairs kahda ihsta zihna? Gan teefa, ka draudschu pahrwaldiba teorijsa wehl stahw zittauteschu rihziba; bet zil tad draudses wairs to praktika mana, it ka winas tiktu apspeestas, waj kalpinatas swescheem noluhkeem? Semes paschpahrwaldibas reformas stahw preefsch durwim, — itka pameera fajuhra walda jau stary karotajeem. Un pilsehtu paschpahrwaldibas jautajums — waj tas daschfahrnt neatstahi wairaf meera- lihgschanas, neta zihnas eespaidu? . . . Ari tur, kur wehl zihna manama un gaidama, ari tur muhsu linijas ir wirsitas tik tablu us preefschu, ka muhsu tautas pirmee karotaji to pat sapni neudroschinoisas zeret; un tas wairs ir tikai laika jautajums: kad mehš safneegam fawas dabistas robeschas? . . . Bet lai paslatamees tatschu us wisu zitu, pehz ka muhsu fenee darbineeki raudsijas ka Mosus no Nebus kalna us apsolito semi! Pehz tautas isglitibas wini ilgojas, preefsch tas puhlesas.

Palafatees tatschu tikai nupat skolas gadam beidsotees muhsu laik- rakstos gimnastijas un realskolas beiguscho skolneeku un skolneetschu farakstos: zil dauds tur latweefchu uswahrbu! Paschkirstat muhsu augst- skolu albumos, apwaijazatees pehz latweefcheem wisadās tehniskās skolās, mahzibas akademijas. Utzeratees tos skolu fiktus pahr wisu Latwiju, fahkot ar pagastiskolam un beidsot ar latweefchu dibinatam un waditam gimnastijam un zitam widus skolam. Pallaufatees tais pahrspreedumos, kas dstrdami par jaun- ussetoscho semkopibu un lopkopibu beedribas un fatikme . . . un mums jaatsihstas bes pretrunas: skolas is- glihtiba mehš wairs neefam sehdreent.

Tad pehz fainneezihtas patstah- wibas zihnijas jaunlatweefchi, pehz pascha semes ihpaschuma us laukeem, pehz pascha nama, pascha weikala, pascha darbnizas pilsehtas. Un par weenu weenigu paaudsi ka wisš tas ir grostjees un ka wehl grostjees! Gandrihs puse no Latwijas apstrahdatas semes ir latweefchu dsimtihpaschums. Ir pilsehtas, kur swesch- tauteschu weikali pee pirksieem saskaitami, kur sweschos meistarus wairs tikai peedaufina. Un tas krahkases neaismirstat, kas laisch latweefchu naudu atkal apgrostiba un darbā stary latweefcheem. Nostahdat tam wisam pretim to rentneezinu, to rotpehniti preefsch 30 gadeem, un atkal mums jaatsihst: mehš efam dsiki eefaknojuschees sawa semē, no schejeenes muhs wairs neiswihres. Ubagot mums wairs naw jaet.

Un zihna deht teefbam, kad straujās agrarās pahrs- mainas dsenaja muhsu tehwas ap sweschu teefu durwim, lihds no tehwu-tehwu weetinas palika wairs tikai baltais

speekis par peeminu . . . waj wisš tas mums neskan ka pasala ais mescha? Kur weens tehws aiseedams few greesa zekaspeeki, tur sen jau atauga schuhpta lihstis, tur sen schi lihstis jau isschuhpoja jaunū paaudsi, kas pasihst fawas robeschas un fawas teefbas jau no tam wafaram, kur tehws sawu puikti wehl wadaja ais rolas pa pascha esch- makeem.

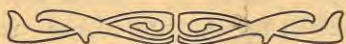
Ne, draugi: tagadejs latweetis wairs naw tas pats, kas bija wina tehws. Muhsu dsimtene wairs naw ta pate, kas wina bij preefsch 30 gadeem. Neafno wairs winas kruhtis ka pelikanu mahtei, un muhsu tehwasemes mihlestiba wairs naw scho afnu flazita. Muhsu tehwas fakauseja par tautu ta apfina, ka wineem neta naw, un ilgoshanas pehz teem laikeem, kad puhtis wehjsch, kas spirdfina. Mehš efam pilneem malkeem dschruhschi ka kalna galā scho spirgto rihta wehju; mehš finam, kas mums ir; mehš droschi

Wirzawa. Keflera pils.

stahjamees blakam zitam tautam us jaunibas spehta fa- zenfibu . . . ka lai muhsu tautiska apfina wairs buhtu tahda pate, kahda ta bij muhsu tehweem winu grubtas deenas? Gan jau zihnas un ilgojas wehl kahda atsewischka fahrtā, kahda atsewischka grupa pehz labakeem laikeem, un tos warbuht weeno us zeeschu fabeedribu schi winu ilgo- schanas. Bet muhsu tauta ka tahda ir jau wiseem keesokneem zauri . . . nu tik wingreem fokeem us preefschu!

Ta fakne, no turas isauga jaunlatweefchu tautiska ap- fina, schi ruhka apfinaschanas, ka latweetim wehl neta naw, ir suduse. Un tas ari isskaidro, kadeht muhsu tautiska apfina winas fenā, pirmajā weidā issuhd ar katru gadu wairaf. Un kas pasihst tikai scho weenu tautiskās apfinas weidu, tas nolaisch rolas un faka: „Tautiba ir miruse! Tautibas laikmets ir pahrdshwots.“

Kad druwa breet.

Rene Basena romans. No frantschu walodas tulkots.

(Turpinajums.)

Marķis de Mekfīmje isnehma no sawas westes tabatas sawu monoklu, kuru winsch lika katru reis, kad tom bija jafagatawojas us garatu wahrdu zihau. Kreifas azs usatschi sawilkas pret stiklu, bet laba azs palika plasci waka atplehsta un weza muischneeka fisionomija daschadi ismainijas.

Wina feja bija redsama eleganta peeklahjiba, reisā ar diplomatisku nizinafhanu, ais kuras bija redjams snamās zilts spehks.

Un wina kareiwiskās maskas grumbas daschadi mainijas.

Sem schi kareiwiska zilwaka waras ikweens zits zil wesk islikas ka tahds, kuram bes sawu dabisko spehju, nelahdu zitu mahstligu nebuhtu.

— Mans mihkais, winsch runaja ar nodomu gari steepdams, spreedi pats tu wisu to, ka wis fastahweja, kad tewis pascha nemas wehl nebija. Tas ir kaut kas schrusmigs dshwe. Tagadejais stahwolliis mani wed muhschigi sakara ar wisu pagabhjuschu. Mans tehws manim ir atstahjis parahdus. Fontenelas muischa ir apkrauta ar parahdem.

— To es sinu.

— Tu to fini, bet tu doma, ka tee buhtu mani parahdi. Tad dsirdi un leez wehra: ne, tee wis ir jau mantoti . . . Tad otra weeta wehl nahk tawa mahte . . . es wina esmu prezejis bes bgatibas.

— Un to juhs atgahdineet?

— Es tewim to atgahdinu, talab ka ihstent nemot es winai newaru pahrmest ischkehrdibas, jo tad jau es atrastos fihstuka lomā; nepad es winai neatteizu naudas, kuru wina manim luhds. Un kaut gan wina dauds manim tas luhds. Un dshwe mums ir mulliga un klaidoniga. Pasauke tikai muhs fatur. Es gribu tewim teikt, ka ta mani fahsta pre tarwas mahtes. Un pasauke neatstahbst.

Generalis usfita ar kreifo roku us kahda papiru schuhfshna.

— Lukt, mani rehkini. Gala isnahkums ir tas, ka pa labam trim zeturdakam es esmu ruinets! . . . Nefleeds neko! Nefwaidi rotas! . . . Tas ir facts . . . Bee scha gala isnahkuma ari man ir sawa data. Es gribu tewim fazit, kahda wihse tas notizis . . . Tu tuhstoscheem projekt ufstahditu, ja es pats fewis neapwainotu.

— Ne, peetiks jau.

— Tu gan doma, man ir leels preeks? Tu maldees. Wisu to es samafaju, gan palkawneeka, gan apatschofsjeera parahdus, bet preeka manim naw. Preeks naw manas dshwes rehkins. Seeweetes? Koti mas.

— Es juhs luhdsu! Es neprafu, lai juhs manim atklahjatees!

— Es tewim ustizos. Ah! mans mihkais, reis mehš isrunajamees no wisa firds dibena un es tewim issaku wisu. Kahdi buhtu prafonigi mani wisleelakt rehkini? Es to waru atbildet: kalposchana waldneekam un tehwijai, tas ir

tas; apatschpalkawneeks, tad palkawneeks, tad generalis, tad fleepenee daschadee pabalsti preeksch nabadfigo ofizeeru faimneezibam, tad amatpeenahkumi, karjera, isdwumi. Wehl zeeniga ufstahschanās; tas ir kaut kas tradizionels pee de Mekfīmje'eem. Wini ruinejas.

— Wini ismirst.

— Ne. Manim wehl atleek mana alga un wehl daschi eenahkumi ko dshwot.

— Un manim, kas gan manim paleek? Luhdschjam kahda weeta nodroschinata, waj ne ta? Bee juhsu sakareem un mana wahrda es eeguhfchu waruht:

„Grafs Michels de Mekfīmje, apdroshinaschanas bredribas apatschinspektors.“

Un tas buhs koti jauki, waj ne? Es newaru pretotees juhsu spreedumam, mans tehws! Manim likt fagatavotees us kahdi amatu, manim dot zeribas, ka Fontenela ir mans ihpachums un mana dshwiba un pehz peezeem, puhliu pilneem gadeem, falust wisu to pehfschi, ta ir kuhda un pee tam kuhda breesmiga.

— Wispirms preeksch manis ka tahda. Un pehz tam, ir koti neapdomigi fazits — kuhda. Wispareisat buhtu teikts — nelaimē. Es neatrodu, ka es pehz sawas firds apstinas buhtu zitadaf pahrlzezinats.

— Turpretim es.

— Wrenadi weens un tas pats! Tu pahrschih'e Deema haufschus, mans draugs. Pulkstens ir jau astoni.

— Defnit manu teht.

— Gespehjams gan. Neweens nea'sleeds schas se nes pahrdot. Un jafaka, Schafemina kungs man isteizis sawu wisleelako noslehpumu, atteeziba us sawu meitu; un mehš efam weenojuschees, ka lihds gada beigam es waru sawu wahrdu nemt atpakal, paleekt winam parahda katra gabizumā, ja tas manim patihk. Tagad tu fini to? Es waru eeraftees scheit wehl lihds gada beigam . . .

— Neweens zits teit neatnahks, ka tikai kreditori. Un es juhs wehl reis luhdsu: ko es lai eefahku ar schim drupam? Man ir diwdesmitseptini gabi. Es esmu agronomš. Kahdu padomu juhs manim doseet?

— Ir tikai weena leeta: nahkt dshwot ar sawu mahti pee manis.

— Parisē?

— Bes schaubam.

— Lai tur neneeka nedaritu? Pateizos. Es esmu eeradis strahdat. Es nepeenemu. Es to newaru peenemt.

Marķis de Mekfīmje kahwa noslibdet sawam monoklim. Winsch bija ustraukts, nemeerigs, pasemots, noslehpumains.

Ar pirktu galeem winsch nowilka gar logu ruhtim un raudsijas pa blakus aleju, it ka kad tur kahda kareete atripotu.

Bet klusums bija eestahjees pilnigs.

Ehnas klaidijas pa plawam, druwam, escham un wairs tikai kahds rets stars wehl weetu weetam nekahrtigi

eespeedās; wiša seme jau bija ehnu warā un wafara fposchums arweenu mafats palika pee debesim.

Un neapgreedamees wiasch runaja wahjā balfi, kuzā tīkai kahds wahjischs lepības gars wehl bija dširdams:

Schāi azumirkli, kā pats redsi, es labaka tewim neta newaru pawehstīt. Wisstingrafais zefsch ir tas, ka scho postu peenahzigi fanem un atfihst. Es to schodeen jau diwas reises efimu dārijis.

Kahdu azumirkli markis de Meksimje un Mischels palika Klusedami.

Wini domaja.

Daschadi projekti zits pehz ziteem tika usstahditi un atkal isnihināti; domas mutukeem mutukojas, pahmetumi un neberigi jautajumi, ismifuschas gaudas, arweenu wehl wifs tas bija juhtams wiku pahtrauktās farunas mehmojā turpinajumā.

Un asaras wineem abeem tad eesahka newaldami ritet pah wai-geem un dusmas un ironija eesahka wahritees wiku firschu dšfumos.

Tomehr scha gara stahwokka weens otrā wini pat ne atminet nespehja. Wifs wiku pagahjuschais winaus aissfargaja no ta.

Mischela krehšls fatustejas krehšlā.

Generalis domaja, ka wina dehls atkal eesahks kaut ko runat, par kaut ko debatet. Bet par to Mischels nebuht nedomaja; wiasch bija peezehlees.

Kluff wiasch prafija, gandrihs ar fawu parasto balfi:

— Waj juhs domajeet, ka mana mahte buhtu ar meeru scheit dšhwot? Jums ir tīkai pahra gadu pagahjis kopsch atstahschanas... Mehš paturetu preefch fewis pili un masleet semes...

Tīkai trihs wahrdi bija markisa de Meksimje atbilde:

— Mans nabaga draugs!

Weens no abeem atstahja scho telpu. Dtrais palika pee rakstamā galda stahwot; lihds pat wafarinam wiasch tur nostahweja, aismirdams pat lampu aisdedsinat.

Sulainis nahja tam pastnot, ka wafarinas jau gaida, bet ka grafa kunga us tām neuhš.

Mahkofchās deenas rihtā generalis atgreesās atkal us Parifi atpataf.

V.

M e k l e f c h a n a p e h z a p s c h e h l o f c h a n a s.

Tai paschā nakti Mischels rakstija fawai mahtet garu wehstuli, kura eesahfās ar wina firds nopuhtam un kuras, famehrā ar to, kahds bija rakstijaja gara stahwollis, isteizās us papira gan kā luhgums, gan kā ismifums.

Wiasch to wehl par jaunu pahrlafija un paschās beigās peefshmeja:

— Neatbildeet man, pahrdomajeet labaf wifu to, ko es jums teifschu; pehz kahdām deenam eeschu pats jums roku fkuhpsit, jums atbilbi luhgt, jums pateiktees.

Birmalās aprifa nedefās zeriba nemitejās kluht arween leelaka. Wina fekoja Mischelam schais laukos.

Behz tam isnahja semes darbi drihs weenā galā — drihs otrā.

Usara atmatas; sehja maifu, ahboliku, wafaraju; gar Fontenelas zetmalam drihs ween jau eesahka plaut wihkeem safos rudfus; gar Wolfas dihkeem mirdseja safas plawas un ganibās, grahwjos, kanalos waj weentahrschi wagās fakrahās dšhwais pawafara uhdens un grahwju un kanalu malās no faules fiktuma attihstijās ahtri daschadi spehzigi pirmee pawafara augi.

Wirzawa. Petera pils.

Dšhwibas fula kahpa us augfchu; seme aplahjās ar augeem; funi pa naktim gaudodami isgaudoja waj wifus swehrus no mescheem; Grolljers bija eegahdajees fewim falmu zepuri. Kanepu lauka malā redseja Gilbertu Kloketu, pa pusei faktroptotu, ar weenu roku ween rokam; meitas, kuras gowis kopa, dewa winam pahr grahwi „labrihtu“ un swaigsne winam bija peerē.

Kā lai nebuhtu zeribā?

— Ja es waretu fawu mahti peerunat, lai ta kaut us trijām deenam paleet Fontenelā, tad wina isbrihnotos. Wina ir mahfsleneeze Un zaurzarim wina ir lahga see-weete, winai ir schehl manis un muifchas, kas peeder mums jau trihs gadfintenus, un muifchas eedfhwotaju, kuros gan naw nekahdas augstfirdibas, bet kuzi gan wislabaf gribetu, lai muhfu scheitu nemaf nebuhtu. Es winai dotu termiau, ja ta gribetu Parifi atstah un eewetotees pee mums: waj pawafara widū, waj rudens widū... Wina atbrauftu!...

Dewitajā aprīlī, kas isnahja pirmdeenu, Mišhels atnāhja us Parīsi.

Wiņsch uslika sīhda zepuri, kahdas tam Fontenelā ne-weens nebija redsejis un wiņsch panehma ari kahdu leelu farulletu muisčas planu, lai isflaidrotu un leetas pahr-runatu, ja tas buhtu wajadstigs.

Tā wiņsch darija arweenu, kad tas trihs waj tšhetras reises gadā brauza us Parīsi.

Bet šohoreis patihkamus fakarus un behrnibas draugus mekleدامs un wisus šohos patihkamos ustraukumus pahrdomadams, wiņsch wisu zetu atradās patihkamā gara stahwolli.

Bekā no Lijonas wiņsch eeleza kahdā ormanī un usfauza brauzejam:

— Pasteidsees, draugs, man laika mas.

Galdits wiņsch nebija. Wehstules netahdas wiņsch nebija rakstijis; wiņsch schaubijās, ka pulksten trijos pehzpusdeenā wina mahte buhs mahjā un tas pats bija domajams ari pusstundu wehlah.

Tomehr wina bija mahjā. Tiklo wiņsch bija eegreesees klebera eelā, kad wiņsch dsirdeja kahdu smalku balst alš sewis:

— Bet es domaju gan! Kā, tas tatschu wiņsch! . . . Mišhels!

Trihs sekundes pehz tam durwis atwehrās; Meštmjē

kundse issteidsās preešnamā; wina fahēra sawu galwu, isplehta abas rokas un aplampa sawu sehnū, lai nahfošhājā ajumirklī kshutu no ta par jaunu aplampta.

— Rabdeen, mans mišhais! At, zil es esmu laimiga tewi atkal redsot! Gedomajees til tagad, kur tas laiks, kopsch es tewi neesmu redsejuse. Taws tehws naw pahrnahzis . . . Bet wiņsch buhs sčheit pulksten septinos . . . Wakarinas mehs ehdsim pilsehtā . . . Zil gan es esmu laimiga tewi redsot . . . Nu, nahz ween nu istabā . . .

Wina fanehma to ais rokas; wina to eewilka istabā, kura nebija bes sawas garšchas eerihkota un logi bija apgaismotti no eelas puses.

— Seja tew labi isfatas . . . Zekojums naw temis nogurdinajis . . . Nē. Tā tad schowakar tu palikst augschā? Waj tu sinī, ko mehs gribam darit? Es gribu parunat pa telefonu un atfaukschu schurp Wirletu: wiņsch ir mums intims draugs, kura tu nepasīhsti . . . Wini tā buhs pahrschēgti . . . Waj tu pats gan ari to nefajuhsti?

Wiņsch nosehdās tai blakus, wiņsch kahwa tai runat; winam bija til patihkami, kad kahds ar winu nodarbojās. Un ar wisleelato preeku wiņsch raudsijās to, kahda ta bija jauna, jautra, dsihwa un preeziga . . .

(Turpmat wehl.)

Ponzijs Pilats.

Anatola Franša „Le Procureur de Judee“.
(Beigas.)

Otrā deenā ap pusdeenās laiku Lamijs dewās us Ponzijs Pilata mahju. Galds bija klahs tikai preešch diweem. Us galda, kuresch zitadi bija bes kahda gresnuma, bet ar koti labu garšchu klahs, sudraba blodās bija fagataroti wihna kēlari medū, strasdi, Lukrenas austeres un Sizilijas nehgi. Turpinadami ehst, Ponzijs ar Lamiju istaujaja weens otru par sflimibam, aprakstidami jo sčhli to pasihmes un abpuseji aemdami omā daschadas no weena otram rekomandetas sahles. Pehz tam, nopreezadamees par sawu satikschanos Bajos, wini weens par otru usfla-weja sčhis juhmalas krahschnumus un no wineem eelpojamā gatfa maigumu. Lamijs nopreezajās par to damu groziju, kuras pastaigajās pa krahsmalu, — gehrbtas weenā seltā un no meschoneem isfchuhstos audumos. Bet wezais prokuratoris schehlojās par godkahrību, zaur kuru kaut kahdu atminu un no zilweku rokam isfchubtu sčrnekku tihlu deht, tika isfchēesta romeeschu nauda starp zitām tautam un pat wehl pee Romas walstis naidneekem. Pehz tam wini farunās pahrgahja us semē pastrahdateem leeleem darbeem, pahrrunaja par brikhischko tilu, kuru uszehlis Kajs starp Puteolam un Bajam un par kanaleem, kuras israzis Augusts, lai apgahdatu Wernas un Lukrenas eserus ar juhčas uhdeni.

— Es ari gribeju eesahst walstis labā leelus darbus, — ar nopuhtu noteiza Ponzijs. — Kad es, few pascham par behdam, fanehmu Judejas pahrwaldibu, es usstahdiju lee-

lisfu uhdens krahjuma planu. Pehz ta Jerusalemi wareja apgahdat ar tihru uhdeni koti bagatigā mehrā. Es isstudeju jau it wisu: uhdens lihmena augstumū, truhbu leelumū, kā ari wara sčhkihwoju sflihpumu, kureem bija jafadala uhdens pa turpmakām truhbam, un to wisu, ar mehānika wahrdeem fatot, isdariju pats personigi. Es isstrahdaju ari uhdens usraudshbas noteikumus, lai neweens ta newaretu dabut bes atkaujas. Tika ari jau usajzinati i architektori, i strahdneeki. Es jau rihkojos kertees pee darba. Bet juhdu wezajee, kureem wimu sflaudiba to nepeelaida, eeraudst pajekamees schahdu warenu labeerihkojumu ar wareneem pihlareem un uhdens krahjumeem, kas lai peegahdatu wimu pilsehtai wefelibu reisē ar uhdeni, — fahēhla par to tihros schehlabu gwaltus. Puhli sawafuschees, ar kleetseeneem par swehtuma aissfahrschānu un negodu, wini metās us strahdneekem un isfwaldija darbu pamatu lischānai peegahdatos atminus. Waj war wehl eedomatees, Lamijs, wehl nekitrakus barbarus? Neskatotees us wisu to Witelijs atfina, ka wineem ir taisniba un es dabuju pawehli darbus apturet.

— Ir wehl leels jautajums, waj war mehginat darit kaudis laimigus pret wimu gribu, — eebilda Lamijs.

Ponzijs Pilats turpinaja, nemas neklausdamees:

— Atfazitēes no uhdens krahjuma eerihkojuma — kahda glupiba! Bet wifs kas nahst no romeescheem, ir pretigs sčhildeem. Mehs esam wimu azis netihras buhtes, netih-

radijumi un jau muhsu klastbuhtne ween — ir preefch wineem profanazija. Tu atzerees, ka wini nebija peedabujami eeeet muhsu walfis nama ais bailem no apgahnischanas un es biju peepreefchis pahrwehrft walfis teefu par eelas teefafchanu uf tas marmora eelas, pa kuru tu tik beefchi pastaigajees.

— Wini muhs bihtas un nijina. Bet waj gan Roma naw tautu mahte un audfinataja, kuras wifas, ka behrni, atdufas un laime spirgt pee winaas no mihlestibas pahrpilditās kruhts? Muhsu ehrgti ir isnesufchi meeru un brihwibu lihds pat pasawles malai. Statidamees uf ufwareteem, ka uf draugeem, mehš atstahjam un mehš nodroschinom pahrawaretām tautam winu paraschas un likumus. Waj tad Sircija, kura lihds tam ka plehsta no tik dauds kehneem, nesahka atspirgt un uplaupti tikai no ta laika, kad to eekaroja Pompejs? Un kaut ari Roma waretu sawas labdaribas likt ar seltu ufwehrft, waj tad wina ir laupijuse tas bagatibas, ar kurām ir pahrpilditi barbaru tempļi? Waj Roma ir aplauptijuse deereeti Mahti Besinuntā, Jupiteri Merimenā un Kalikijā, waj juhdu deewus Jerusalemē? Antiochija, Palmira, Anameja — wifas ir meerigas par sawām bagatibām un nebaididamās wairs no tukšneschu arabeem zet tempļus par godu Romas genijam un deewifchām zefaram. Weenigi tikai schihdi muhs neereeds un fuhra mums isajinajumus. Nodoffi wineem tihri waj jaisftit un spihstigi wini atraujas no kara deenesta.

— Suhdi ir kotti zeeschi saistiti pee sawām wezām parascham un paleef tam ustizigi, — eebilda Lamijs. — Wineem bija pret tewi aisdomas — kaut ari nepamatotas — ka tu dsenees rehž to, lai tiktu atzelti wina likumi un isnihjinatas wina paraschas. Un atkauj tew teikt, Ponzij, ka tu nespehri ne sofa preefch tam, lai isklaidetu scho wina behdigo maldifchanos. Pats to nemas nenomanidams, tu mihleji usbudinat wina nemeeribu un es ne weenreis ween tiktu redsejis, ka tu wina preefchā israhdiiji wifu to nijinaschānu, kahdu tewi fazehla un tew eedwesa wina tizibas buhschanas un religiftās zeremonijas. Un it sewifchki tu winaas apspeedi zaur to, ka pawehleji legioneem apfargat Antonija torni augstā preeftera apgehribus un fwehtos igresnojumus. Ir jafina, ka schihdi, kaut gan sawos usskatos nepazeldamees lihds muhsu deewifchibas augstumeem, tomehr flawenti zaur saweem tizibas noslehpumeem, kuras tee tura zeenā un pasargā jau no fenlaiteem.

Ponzijs Pilats paraustija plezus un runaja tahkat:

— Wini nepawifam nenoheds deewu ihpafchibu. Wini zeena Jupiteru, bet nefauz ta wahrbā un nestahdas ta few meefstki preefchā. Wini nezeeni ta pat ne ka weenkafschu akmeni, ka to dara daschas aflatefchu tautas. Pilnigi nepafstams wineem ir Apolons, Neptuns, Maršs, Plutons un waj itweena no deeweetem. Tatschu fenlaikos, ka es domaju, wini peeluhgufchi Weneru. Seeweetes pat wehl lihds schim nes pee altara upurim baloschus, un tu tik pat labi ka es pafstisti tirgotajus, kurl fehseh deewnama preefchamainos un pahrdod tur schos putnus pa pahreem upura neschānai. Man pat sawā laika darija sinamu, ka kahdreis kahds besprahstis esot apgahstis kopā ar schem putnu buhreem ari pafschus tirgotajus, kas ar schim upura dahwanam tir-

gofuschees. Augstais preefteris schehlojās par wina ka par fwehtuma gahnitaju. Man leefas, ka eeradums nest par upuri putnus buhs eestahdits par godu Wenerai. Par ko tu fmejees, Lamijs?

— Es smehtos par ehrmigām eedomam, kuras pats nestinu kapehž, nahza man galwā. Es eedomajos, ka kahdā jaukā deenā juhdu Jupiteris war eerastees Romā un sahkt tewi wajat ar sawām dusmam un sawu eenaidu. Kapehž tad nē? Afija un Afrika ir jau muhs apgahdajuschas ar labu daku deewu. Romā ir jau uszelti warenti tempļi par godu Ifidai un rejoscham Anubifam. Us kruzzekeem un pat uf sewifchkeem laukumineem mehš fastopam labo streefchu deeweeti, kura ussehdufes uf ehseka. Un waj tad tu nestini, ka keisara Tiberija laikos kahds jaunš zilweks, usdodamees par ragaino Egiptes Jupiteru, peespeeda usnemt fewi par tahdu un atrada laipnu usnemfchanu pee kahdas eewehrojamas damas, kura bija preefch tam par dauds labdariga, lai atteiktu deewu prafsbam. Peeraugi ween, Ponzij, ka nerehsamais juhdu Jupiteris wehl neistahpj malā Dstijā?

Domas, ka no Judejas war zeltees deewiba, pahrlidoja pahr profuratora bahrgo gihmi ka weeglis fmaids. Rehž tam winafch swarigi turpinaja:

— Kahdā finā gan schihdi war isplatit sawus fwehtos tizibas likumus uf zitām tautam, ja jau wini pafchi sawā starpā naw weenprahstigi schos likumus isstaidrojot? Tu tatschu redseji winaas, Lamijs, fadalijuschos diwdesmit pretifchās, weenu otru apkarojoschās feltēs, ar saweem pergamenta ruffeem rotās uf publifkeem laukumeem weens otru nolahdam un pluhžot zits zitam bahrsdas. Tu redseji winaas uf to deewnama fleegschāna, ka tee tur wisapfahrt dascheem nelaimigeem, kas teizās esot pahrnemti no praweescha gara, par sawu dftko behdu noschmi faplofija sawus netihros apgehribus. Wini nesaprot un newar eedomatees meerigu, dwehfelt faldi aisgrahbjoschu deewifchibas jautajumu ispreefchanu, kuri wif wehl pahrklasti ar dftku miglu un pilni schāubu. So nemirstigo daba tatschu paleef noslehpsta un mehš newaram ar to eepafsthees un to fapraft. Es tomehr domaju, ka gudram zilwekam ir jatiz deewu gara efamibai. Bet juhdeem filosofija ir fwefcha un wini dauds neko neistahfija par domu nesafritibu. Turpretim wini tura par wisaugstatos sodus pelnoscheem wifus tos, kas deewifcho mekle un peeluhds ar zitadām juhtam nekā wina likumi to norahda. Un no ta laika, kamehr par wineem walda warentais Romas genijs un wina teefu eewehrojamatee spreedumi war tik ispilditi weenigi ar wirskonfula waj profuratora peefrifchanu, wini muhschigi ween stahjas wifsi Romas magistratā, lai tik apstiprinatu to dshiwibas isnihjinajoschos spreedumus un eelenz walfis namu ar klee-dseeneem, lai ispilditu pee wainigeem nahwes sodus. Sintām reifchu es esmu redsejis wina milšgos kauschu puhkus, is bagateem un nabageem, kas pilnigi weenis prahstis uf wifu ar saweem mahzitajeem, trakā niknumā eelenzot manu kaula krehflu, raustam mani ais manu kurpju ffsnam, un neatklaidigi luhdsam, ja pat pagehram no manis kahdu nelaimigo nahwi, kuru noseegumus es newareju isprast un notureju winaas par tahdeem pat mukkeem

kā wīnu apfuhdsetajūs. Bet ko es šafu, šintām reišču? Tas notika katru deenu, katru stundu. Un tomēr man vajadzēja ispildīt wīnu likumu tāpat kā muhfu, jo Romas valdība man ušdewa buht ne par wīnu parafču fagrahweju, bet par to atbalstu; wīna gribeja, lai es buhtu preefch teem i listora needra, i wīna zirwis. No šaktuma es zentrs tos dabuht pee prahta, mehginaju isglaht no nahw.s wīnu nelaimigs upurus. Bet ši mana mihtstiba wīnūs tīkai wehl wairaf ušbudinaja un šakrafōja.

Wīni apfargōja šawu laupijumu, šidami wisapfahrt man ar špahrneem un knahbjeem, kā maitu ehrgti. Wīnu rakstu mahžitaji rakstija zefaram, ka es pahrkaphju wīnu likumus un šcho, no Witelija pabalstīto luhgumu fetas bija tās, ka es dabuju stingru rahjeenu. Šit dauds reišes man neufnahza wehlešchanās nofuhit wīnūs wīfus kopā, i apwainotos, i teefnefchus, — kā greeki šata pee kraufteem!

„Medomā, Lami, ka man ir tīkai nešpehzigas dušmas un wezuma nīkaums pret šcho tautu. Bet es paredsu pahrmehribas, uš šahdām tee muhs agri waj wehlu peešpedis. Neefpehlot par wīneem walbit, buhs nepezeefšami wīnūs isnīhizat. Es nebuht nešchaubos, ka wīni kā muhschigi nepadewigi, kureem fajelšcharās uguns allafch šlepeni kwehlo wīnu dwehšelēs, ka wīni reiš fajelšees pret mums ar šahdu nīkuma karstumu, pret kuru numideefču nīknums un parteefču draudi islitfees tīkai kā behrnu nīkīfchi. Wīni klufkā auklē bešprahhtigas zeribas un muhfigi prahto muhs padfīht. Un waj tad tas jel maš žitadi war buht, ja wīni, orakulim tīzedami, gaida šehniku no wīnu afnīm, kuras buhs walbit par wīfu pofauli? Ar šcho tautu naw weegli galā teekams: tai jaisnīhst. Jerufaleme ir janopofa lihds pehdejam afminim. War jau buht, ka wehl man, kaut ari es efmu jau wezs, buhs lemts peeredset to deenu, kad fritis wīnās muhri, uguns aprihs wīnās namus, šobina afmins zaurduršees zaur wīnās eedfīhwotaju kruhtim un weeta, kur atradās wīnu deewa nams, tīks apfehda ar šahli. Tāt deenā man beidsot reiš tīks dota — tīkfaiba.

Lamiš zentās pahrwest šarunu uš patīhtamaku tematu.

— Es pilnīgi šaprotu, Ponzij, i tawas wežās atminās, i tumschās eepreefchfajuhdas, — wīnšch teiza šarpā. — Šaprotams, ka tew pašīhtamās juhdu rakstura šīmes nerunā wīneem par labu. Bet kad es reiš aif šakfahribas dšīhwoju Jerufalemē un kopojos tur ar tautu, es atradu pee šcheem kaudim taw needomajami labus žilwekus. Es pašīhtu kotti šmalstjuhtīgus šchīhdus, kuru weentahrfchā daba un tīhra, uštīzamā šīrds atgahdina to, ko muhfu dšīneeki šahsta par weztehwu no Šbalijas. Un ari tu pats, Ponzij, redseji weentahrfchus žilwekus, kuri mira sem tawu šaldatu nuhjam, šawa wahrda nepateifufchi, tīkai tapeh, ka wīni tureja fewi par tīkneem. Šahdi kaudis nepelna muhfu nīzinašchanas. Es runaju tā tapeh, ka wajaga wīfur ušturet juhtu un pateefšbas mehru. Tātšchu man jopeebīst, — leelas šīmpatijas man pret šchīhdeem naw nekad bijuščas. Šchīhdeetes, turpretim, ir man kotti patīfufchās. Es tad wehl biju jauns un šīhreetes aifufšīnaja manas juhtas kotti leelā mehri. Tās mani waldfīnaja

leelīstī. Wīnu šakfanās luhpas, wīnu walganās un tumsā mīrdsoschās azis, wīnu ilgu pilnee štati zauršpeedās man lihds pat kaulēem. Wīnu šahrtbalti nošchīnketās, pehznardem un mīrem šmaršchōjōschās un no daščada aroma tīhri waj rofšahpšōschās meefas šneefsa man reti šaldu preefa hauđu.

Ponzijš ar nepazeetību ušklaušjās šcho ušlawu.

— Es nu nešmu no teem, kas eekeras šchīhdeem tīhškos, — pahtrauja wīnšch Lami, — un žil reišes ar' mums naw bijuse par to šaruna, Lami, es nekad neefmu tawas aifraufchanās par labu atradis. Geteizama šchāt šīnā leelaka atturība. Ja es toreis peeteefochi šchīdri neifsteijos, ka tewi turu par kotti wainigu pee konfula šewas pawefchanas, tad tas notīkās tīkai tapeh, ka tew taws nošegums bij breefmiigi grehti jaispehrt. Šaulība — ir pee patrizeefcheem šchēhta; tas ir instituts, uš kura atbalstas Roma. Kas atteezas uš wehrdšenem un ahrfemneezem, tad atteešmem, šahdas mehš waram ušturet ar tām, naw nekahdas nofīhmes, ja tīk ween meefa neteef peeradīnata pee nīzinamas mihtstīfchaulības. Atkauti peešīmet, ka tu pahraf dauds tīk ložīees eelu Weneras preefchā. Bet fewīfchki es tew, Lami, pahmetu to, ka tu neestahjees likumīkā šaulībā un nedšeminaji republikai behrnus, kas ir īkura weena pateefa pilsona šwehts peenahšums.

Bet Šiberija isfraiditais wīnšch neklaušjās uš wezo teefnef. Šīufschōjis lihds dibīnam šawu wīhna kausu, wīnšch uššmaidīja itkā neredšamam šwehtumam.

Pehz ihšas klufefchanas wīnšch turpīnaja klufā, aifween wairaf papīdinatā balstī:

— Un wīnās dejoja ar šahdu leegu maigumu, šchīs šīhreefchu šewēetes! Es pašīnu weenu jerufalemeefchu šchīhdeeti, kura, uššahdamās pee kuhpōschas lampīnās gāifmas uš weentahrfchā paklahja, dejoja pazehlufe rotas pahrgalwu un šīdama ar tām pa žimbolem. Šīleekdama šawu augumu, atmetufe galwu, itkā kad to atwīlktu atpakaf wīnās kuplo šakfano matu šmagums, ar aif no šaldīmības mīrdsoschām azim, lokana, dedšga un maiga — wīna waretu peešpeefst nobahlet aif šchīdības i pašchu Šleopatru. Es mīhleju šchīs barbaru dejas, wīnās dšeedafchanu, no šaktuma masleet aifšmatufchu, bet tomēr kotti patīhtamu, wīhtata šmaršchu, pušmeegu, kura, kā rahdījās, ta dšīhwoja. Es nīkai šekoju it wīfur. Wīna eewēda mani nīzinami šamaitatā šaldatu, daščadu bhefchu un krahpneeku dšīhwē, šahda tai bija wisapfahrt! Reiš wīna peepefchi nošuda un es wīnās wīnšch neredseju. Es ilgi wīnu mekleju aifdomīgās eelās un nomalēs. Man wīnu nahzās dauds grehtaki aifmīrst, nekā greeku wīhnu. Pehz wairaf mehnefcheem es zaur nejaufchu gadījumu dabuju šinat, ka wīna efot peeweenojušes pee šahdas masas nīhreefchu un šewēefchu šaujīnās, kas ejot pakaf galīleefchu bīhnumdarītajam. Wīnu šauza par Šefu, wīnšch žehlās no Nazaretēs un tīka šīstis pee krusa, gan nešīnu kapeh. Waj tu atzerees šcho žilweku, Ponzij?

Ponzijš Pilats šarauza ušajis un pazehla rofu pee peeres, itkā žendamees atminēetes. Pehz tam, šahdu bīhdi klufējis, wīnšch atbīdeja:

— Šīsus? Šefus no Nazaretēs? Reatzeros.

Apfkats.

Sinibu Komisijas wafaras sapulzes.

III.

Tahda, tā „M. W.“ 27. numurā tehlot, bija Rr. Waldemara dshwes gaita. Mums, tā Arweda Berga tgs turpinaja, atleek peegreestees wina atklahtibas darbibat, karaktisfet, tahdu stahwofli Waldemars eenehna deenas jautajumos, tahdas bija wina idejas un zenteeni. Es fche neapftatifchu wina darbibu juhrneezibas un t.gneezibas lauka. Schis wina darbibas nosars peeder sp zialam arodam, winsch ari famehra pilnigi apstrahdats spezialos isdewumos. Es sawu mehribu peegreestifchu Waldemara politifjai darbiba, wina usfkateem un zent.eneem fewifchli Baltijas jautajumos. Bes fchaubam ari fche Waldemars ir muhsu pirmais zeta rahditajs un zeltu lausejs. Deemschehl wehl pahraf mas ir nosfaldrots, tahdu zetu winsch mums rahdijis.

Ka isftatijas Baltija Waldemara darbibas laika, tas ir pagahjuscha gadu fimt.na widu lihds astondefmiteem gadeem?

1849. gada bija isnahkufchi Widsemes semneeku itumi, kuri nobeidsa klauschu laikus un radija nouds rentneekus. 1863. gada lihdsigs itums isnahja preefsch Kursemes. Lihds ar to eefahkas semneeku mahju pahrdofchana, un famehra labe gadi ar augstam labibas zenam weda muhsu faimneekus pee agraf neredsetas turibas un pahrtzibas. Ta bija lausts wezais Baltijas prinzijs, ka wisa sen e peeder muifchneekem, ka wini ir wifas Baltijas kungi. Wineem lihdsas radas fchiro, kurai ari peedereja seme, kurai bija sawa sinama patstahwiba, bija sawas atfewifchkas intereses, kura ari few prafija eewehribu. Sawa materiela stahwofka nodroschinaschana, gariga gaisma un isglitiba, leelata patstahwiba, sinama lihdsdaliba pee semes leetam, — tas bija tas prafibas, kuras instinktiwi fujuta un aisslahweja plaukstofcha Baltijas semneeziba.

Schim prafbam peeweenojas kahrt wehl weena — tautifka, kura ir nenoleedfams aismehmums no Wahzijas. Sahlot no 1848. gada rewoluzijas, zenteeni pehz wifu wahzeefchu apweenoschanas weena stipra walsti nebija apirimufchi, un 1870. gada fchee zenteeni dabuja sawu peepildifchanos. No fchejeenes ari pah Baltiju pluhda nazionalas idejas, un zil tumfchs un neattihstits ari nebija latweefchu puhlis, wina wadoni usfehra no wafareem nahkofchas idejas un pahrstahdija tas sawa dsimtenē, kur tas atrada augligu semi muhsu dsimtenes nazionalas starpibas. Ta masakais patis Waldemars isftaidro latweefchu un igauku tautifko zenteenu iszelschano?. „Vaterländisches und Gemeinnütziges“ 1. burtniza (12. lap. p.) winsch faka: „Muhsu Baltijas gubernas wahzu dsimuma pastahwiga usfehroschana, ja, deewinaschana, pamasam sahka dunet isglitoto newahzeefchu aufis un wini sahka usstahtees newis wairs ka kaunigi latweefchi waj pahrwahzoti wahzeefchi, bet weenfahrschi ka latweefchi un igauki; pateefba wini no wahzeefcheem mahzijas zeenit sawu tautibu.“

Ta tad plaukstofchas semneezibas faimneezifkas, kultu-relas, politifkas un tautifkas intereses ir tas jaunais faktors, kas pagahjuscha gadu fimtena otra puse usstahjas Baltija.

Drihs winam peew.enojas fchtpilfoniba ar tahdam pat prafbam, un wifas schis jaunās kustibas pirmais un eewehrojamatkais ideologs ir muhsu Waldemars.

Kahda bija toreis waldofcha Baltijas wahzeetiba? Wina dalijas diwos legheros, liberalajes un konserwatinajos, bet fchi dalifchanas pateefba mas bija no swara. Pirmkahrt to fematima part ja drihs ween nehma pahrswaru, otrkahrt ari liberalas partijas liberalisms bija tahds, ka W. winu nosauz par „liberaler politisch schlauer Schwindel“ (Vaterl. und Gem. I. 65 lap. p). Starpiba bija tikai tahda, ka konserwativee wifu pahstahwofcho Baltijas kahrtitu atfina par wislabako un nepeelaida i ne don as, ka fche deretu kaut to groftit. Liberalee turpretim gr beja rehkinatees ar pahrgroftiteem apstahfkeem. Wehlejas agrarjautajuma wirfifchanu us preefchu, gribeja semneezibai dot tahdu dalibu pee semes pahschwaldibas. Bet ari winu mehrtis pee tam nebuht nebija tahda Baltijas kahrtibas pamatigata pahrgroftifchana, bet tikai „Consolidierung des Landesstaates“, t. i. fastulet to kahrtibu, t. za zaur jaunakeem pahrgroftijumeem draudeja isirt. Ta peem. wini gribeja peelaist masgruntneezibu pee semes pahrwaldifchanas, bet newis ispildot winas taisnigas prafibas un pretim nahlot winas interesem, bet tikai ar noluhku, lai fcho jauno plaukstofcho fchiru faistitu pee „Landesstaat“a, peewilktu winu pee wezas kahrtibas ustureschanas. Mehš redsam fche to paschu takitu, tahdu ari muhsu deenas muhsu wahzeefchi labprahf isleto: pahrwilkt sawa puse weenu daku no latweefcheem un tos isleetot sawam interesem.

Sakarā ar notikumeem Wahzija ari starp Baltijas wahzeefcheem nozionalais jautajums sahka spetlet leelatu lemu. Karakteristifks schai sinā ir bishkapa Waltera spredekis pee Widsemes landtaga atklafchanas 9. martā 1864. g. Winsch pahmeta muifchneezikai, ka ta aif aplamas mihsifstidibas pret isshdofcham tautibam tas wehl naw galigi pahrwahzofuse, un eeteiza nokaweto drihs ween steigtes pahst, lai „wehlatas paaudses waretu preezatees par sawu wahzu walodu, wahzu isglitibu, wahzu eerafcham, wahzu ustizibu, un ja Deewam patihf, par sawu pilnigi wahzistu dsimteni.“

Baltijas wahzeefchu nazionalais schowinifms wifai spilgi parahdijas ari atteeziba us Kreewiju. Schai laika zehlas Waldemara f. Woka teorija, ka „mehš sawa walbineka gobinam newis Wiktreewijas Keisaru, bet Widsemes herzogu, kuresch brijhs no weenpuifgeem kreemu spaideem“, un profesors Schirrens Terbatā mahzija: „Titpat drofchi, ka walsts robescha eet gar Baltijas juhtu, tikpat waldofchas tautibas robescha beidsas pee Peipusa esero, par to pahri winas waldiba paleef par juhgu“, waj ari usfauza kreeweem: „Ne, juhfu tauta naw gatawa un naw zeeniga par mums waldit!“

Brufijas waras ahtra augschana, winas karsch ar Austriju un beidsot Wahzijas apweenoschanas, sinams, weegli ween wareja pamodināt domas, ka ari Baltijas pahwahfneeziba waretu mainitees. To gluschi atklahti isteiza

ahrsenneks Rattners savā brošūrā „Preußens Beruf im Osten“, un no robešas šīs puķes atskaneja atbilde, ka baltešči nekad neaismirstot viņiem nobaritās netaisnības. Netruhta pat mehginajumu, panahkt Pruhšjas teošu eesauššanos Baltijas jautajumā. 1867. gadā deputāts Lbve Pruhšjas landtagā eesneedsa peeprašjumu, vaj waldiba nešperschot kahdus šofus, lai nowehrstu waras darbūs, kuras Kreewijas waldiba few atkaujot pret „ein verlassener Bruderstamm“, un kuras lihdsinajotees turku wajaschanam pret krisliteem.

Iššī karakterisejot Baltijas wahzeetibu pagahjušā gadu-šmtena 60. un 70-tos gados, jafaka, ka wina ne tikai ne-domaja peemehrotees un nahkt pretim pahrgrošiteem laika apstahškeem, bet pilnā mehrā luhtoja usturet sawu stahwolkli. Wina ne tikai negribeja dot weetas semneezibai, bet gribeja to isleetot saweem noluhkeem, kerotees pee sparigakas pahrwahzinaschanas. Tapat pret Kreewiju muhšu wahzeeschi nostahjās pilnigā separatismā.

Tahds apmehram bija Baltijas isštats, kad winā auga un attihštijās Waldemars. Pats par fewi šaprotams, ka latweešču šaimneezibas ideologam un aistahwim no pašā šahkuma wajasēja nahkt wisafakā šaduršmē ar waldošo wahzeetibu.

Mehs šnam, ka tuhliņ pehž studiju beigschanas W. ašgahja uš Peterburgu. Še un wehlaš Mašlawā patejeja wina labakee wiħra gadi un wina galwenā darbiba. Še nodštinajās un galigi nodibinajās wina usštati. Toreisejā Kreewijas dšhwe winam dewa wisdštako un paleekošo eespaidu. Mehš tamdeht W. idejas un usštatus waram pilnigi šaprašt tikai, ja — kaut arī wišā iħsumā — eestatamees toreisejās Kreewijas dšhwe.

Tas bija Kreewijas pamošchanās laiktmeš pehž Nikolaja I. waldišchanas „dselšchaineem trihsdesmit gadeem“. Aleksandra II. brihwprahtigās reformas ahtreem šokeem tuwinaja Kreewiju jaunam laiktmetam. Weena pehž otras nahža semneeku brihwlaischana, zensuras un školu reformas, semstwas un pilšehtas pašwwaldibas eeweschana, kara klaušbas un teesu reformas. Pamodās Kreewijas inteligenze, kura ar preeku apšweiza wišas šchis reformas un dedšigi prašja pehž wina konšekwintas iswešchanas demokratiškā garā. Wiša Kreewijas awišchneeziba, wiša winas jaunā garigā dšhwe, gan ar dašchadafam notrahšam, gahja pilnigi demokratiškā wiršenā, kuršch arī waldibas aprindās weenu laiku atrada nenoleedsamu pretinnahšchanu.

Šchim wiršenam wehlaš, fewišchi pehž šofu dumpja, peešlehjās otrs: štipra nazionala šajuhta. To isšeiza ne tikai šlawofiki, ar abeem Ašakoweem un Šuri Samarinu preeššgalā, kuri gribeja nowehrštees no šatrunejušās Wakar-Eiropas, weenot wišas šlahwu žiltis sem Kreewijas waras un attihšit tās uš saweem ihpatnejeem pamateem. Šho nazionala šajuhta padarija par sawu arī tā šauzamee „šapadniki“, un winas špilgtakais un eewehrojamašais isšeizejs bija Miħails Mikšorowitšs Rattkows. Kreewu nazionalā šajuhta galwenā šahrtā greesās pret šokeem, bet arī pret Baltijas wahzeescheem, pee kureem — tā redšjam — pašču laiku pamodās štiprs šchowinišms.

Šee bija šee eespaidi, kuras W. dabuja Peterburgā un Mašlawā. Šee pilnigi šagahjās ar teem usštateem, kuras W. jau pašahwigi bija attihštijis, un naw nekahdas šchaubas, ka wišch pilnigi peešlehjās kreemu inteligenzes demokratiškam wiršenam. Par to peeteekošā leeziba ir wiša wina dšhwe, wina zenteeni, kuri wiš isgahja uš tautas labšlahjibas notšiprinaschanu, winas attihštibu, tā garigā, tā arī mantas šinā. Par to arī W. rakštos atronam peeteekošchi škaidras apleezibas. „Išglitotee latweešchi un igauņi — wišch rakšta šawos „Waterl. und Gemeinnütziges“ (II. I. p. 221), — kuri few aš muguras šin tikai wehrdšibu un ašbildneezibu, newar žitadi, tā peekrišt liberalam progresam.“ „Latweešchi un igauņi — wišch wehsta žitā weetā (Waterl. und Gemeinnütziges II. I. p. 233) — un arī kreemu tauta, eewehrojot wina pagahtni, war šalpot tikai progresam.“ Baltijas wahzeetibai wišch usbruht galweno teesu deht winas atpatahrahpulibas. „Baltijas wahžu muišchneeziba — wišch šaka (Waterl. und Gemeinn. II. I. p. 220) — šatram škaidri parahdija, ka bišmaniba un atpatahrahpuliba Baltijas gubernās un Kreewijā šakšant ar wahzeeschu iħšam interšem. „Šo ilgi turas pee wežā — wišch žitā weetā (II. 77.) šaka, atteezotees uš Baltijas wahzeescheem — jo grehtaki šatrā šinā nahškees panahkt šaudeto šahwolkli. Šo še uš ilgu laiku newar buht no šwara dašču augšti šahwofču peršonu labwehšiba waj nelabwehšiba; pate leeta nepezeeschami praša, ka tas, kas reformu darbos naw gahjis laikam lihdsi, wairs newar buht par wadoni tur, kur reformas ir laidušas štipras šaknes.“

Arī W. tautiškee ideali un išglitibas zenteeni ir pilnigi demokratiški. „Išglitoto latweešču un igauņu, tā arī wina wahžu un kreemu domu beedru ušdewums — wišch wehsta (Wat. u. Gemeinn. II. I. p. 225) — ir šašni tas, ka ušchu puħlim pehž eespehjas lihdsinat un paplašchinat žetu uš išglitibu wina walodā.“ Aš demokratiška prinžipa wišch praša latweešču un igauņu walodās eeweschanu atšahhtibas eestahdēs, jo eedšihwotaju leelais wairums runajot šchis walodās.

Aš šawas demokratiškās pahrliezibas W. ar preeku apšweiz pilšehtu pašwwaldibas likumu no 1870. gada un jaunās teesas un eeteiz wina eeweschanu Baltijā. Ar leelu pahrliezibu wišch usštahjas preešch žizibas brihwibas. Šiltu aistahwešchanas rakštu wišch dahwina Šaršbam Meršelim, tā latweešču wehrgu brošchštridigam aistahwim. W. nepeekriht Wahjijas apweenoschanai, jo no tās paredš konferwatiwās Pruhšjas pahršwaru pahr demokratiškam deenwidus walštim.

Man leekas, peetiks peemehru un ašrahdijumu, lai aprahditu W. pilnigi demokratiško pahrliezibu. Bet arī uš otru pušt wišch norobešchojas. Atbidedams uš wahžu pahremumeem wišch wehsta „Waterl. und Gemeinn.“ II. burtņizas eewadā: „Es waru peerahdit, ka šawos walšis pilšona zenteenos un wehšeschanas nekad neesmu bijis nekahds radikals.“

Pats par fewi šaprotams, ka wiħram ar tahdeem zenteeneem un usštateem, kahdi bija Waldemaram, neišbehgami wajasēja nahkt šaduršmē ar Baltijas wahzeescheem, kuri —

W. wahrdeem runajot — „wisai Giropai par brihnumu fawu feodalo kahrtibu ir pratuschi lihds schai deenai usturet ar gluschi neezigeem pahrgrosijumeem“ (Waterl. und Gemeinn., II. l. p. 300). Tas ari notika. Mehš jau redsejam, kahdu politiskas neustizibas sismi muhsu wahzeeschi Waldemaram isroftija pee generalgubernatora Suworowa. Bet ihsta W. wajaschana eesahfas titai ar „Peterburgas Awischi“ isdoschenu. Pasihstams ir „latweeschi draugu“ mahzitaja Schulza kara gabjeens. Us wina eeroftinajumu Kursemes mahzitaju snode greesas pee fawas muischneezibas ar luhgumu, lai ta gabda, ka „Peterburgas Awischi“ „kai-tigais wirseens beigtos“. Kahdeem lihdsjektu to domaja panahft, rahda Kursemes gubernatora Brewerna raports generalgubernatoram baronom Livenam no 1864. gada. Par Waldemaru tur rakstis apmebram ta: Sem pasihstama Kriischjaha Waldemara wadibas Peterburga ir nodibinajufes sabedriba sem nosaufuma „Jaun-Latweetiba“, kura zenschas isplatit stary Wisemes un Kursemes latweescheem aplamas domas par muischneeku stahwolli, par semes ihpafchumu u. t. t., un ar to musnat winus uf nekahrtibam. Wina preefch-gala stahw fanatikis Waldemars, kura darbiba galwenâ kahrtâ iset uf weetejo latweeschi rihdischenu un musnaschenu. Leetas, kuras atteezas uf sinibam, winsch ais is-glihtas truhfuma (W. bija beifis Terbatas uniwersitati!), kaus darbotees ziteem. Ra „Jaun-Latweetibas“ dibinatajs winsch dauds runa par fawam jaunam idejam un noluhkeem un neapnizis iset uf mehrki, kuru few spraudis un kura fosneegschana ir wina dshwes galwenais mehrkis. Winsch ari iscludinot, ka nahfshot laiki, tur wisu ko warefshot drukat.

„Wifas schis personas — turpina Brewerna raports, atteezotees uf W. pulzianu — eenihst muischneezibu un garids-neeziibu, t. i. tas diwas kahrtas, kuras pehz stahwolka un amata stahw wiszeschaka fakara ar semneekem. Scho perfonu atlahra darbiba un wina slepenee usnehmumi ir wifa ta atkahrtajums, ko zitâs semes darija demokratija ar noluhku, usbudinat tautu pret augstakam kahrtam.“ Un nu nahf raporta sshmigala weeta: „Wisbihstamakais wina zenteenos ir tas, ka wina atbalstas uf waldbibas palihdsibu.“

Ra redsams, wif tee panehmeeni, pat wifa ta fraseologija, ar kuru wehl tagad muhsu wahzeeschi un wina kalpi apstrahda katur patstahwigaku zilweku. Pat pee ta neapstahjas, ka atbalstas uf waldbibas palihdsibu!

Wisaugstakais zekojums.

11. julija pulksten 6 pehz puðdeenas Wina Majestatem Keisaram un Keisarenei Aleksandrai Fedorownai ar Wina Keisarisko Augstibu Tronmantneeku Besarewitschu, ta ari Wina Augstam meitam labpatika dotees no Peterhofas Kronstates reida uf Keisariskas jachtas „Aleksandrija“, lai zekotu uf Franziju un Angliju. Wina Keisariskas Maje-states pawadit bija sapulzejuschees: Kara spehta wirs-komandants Wina Keisariska Kuastiba Leelknaš Nikolajs Nikolajewitschs, Keisariskas swihtas personas, marines ministrs, galma eerehdni, augstakee kara- un jiwileerehdni un perfonas, kas Wina Keisariskas Majestates pawadis Wisaugstaka zekojuma uf jachtas „Standart“, preti: Keisa-riska galma ministrs barone Frederiks, galma marschals grafs Benfendorfs, Wina Majestates slagkaptains Pilons un ziti. Us jachtas „Potarnaja Sw. sda“ Wina Majestates pawadis: ahrleetu ministrs, wirzeremonijmeisters grafs Hendrikows, generaladjutants Beloseffis-Beloserkis un ziti. Wina Maje-states apstajaja pawaditaju rindas un tos apweizinaja. Tad Wina Majestatei labpatika apweizinat luga komandu un pehz tam pahr titu dotees ar Winas Majestati Keisarenei un Augsteem behrneem uf jachtu „Aleksandrija“, uf kuras tika upwilka Wina Majestates breitwimpele. Pehz tam

jachta dewas uf Kronstati. Kronstates reida „Aleksandrija“ ismeta enkuru, pehz tam Wina Majestates ar Augsteem behrneem, tuhlin dewas uf jachtu „Standart“, kur notureja wakara deewkalojumu.

Keisariska galma ministrs no tureenes telegrafe fetofchi: „Wina Majestatem Keisaram un Keisarenei ar Tron-mantineeku Besarewitschu, Leelknašu Alekseju Nikolajewitschu un Wisaugstakam meitam schodeen, 11. julija, uf jachtas „Standart“ labpatika aiszetot uf Franziju.“

Soda paaugstinaschana par sirgu sahdsibam. „Waldbibas Wehstnefs“ fawa 146. numura isstao no abam tautas weetneezibas eestahdem peenemto un Wisaugstaki apstiprinato likumu par foda paaugstinaschenu pee sirgu sahdsibam, kas simejas ari uf sagtu sirgu flehpejeem. Sirgu sahdsiba, ar nodomu sagta sirga uspirkschana waj flehpschana fodama ar eeflodsiichanu uf peezi lihds fefchi gadi arestantu pahrmahzichanas nodaka, atnemot wifas teefibas un preefchrozibas. Sa sirgu sahdsibu isdara wairaf perfonas kopigi, tad wainigee fodami ar wifu teefibu atnem-schenu un nodofchenu pee fpaidu darbeem uf 4—6 gadeem. Par otrreifeju sirgu sahdsibu waini-gais fodams ar wifu teefibu atnemschenu un nodofchenu pee fpaidu darbeem uf 6—8 gadeem.

Dijuschais semkopibas departamenta direk-tors, tagadejais semkopibas ministrijas padomes lozeklis Krukows, ka awises sino, schinis deenas apmellefshot Wal-tiju, lai uf weetas eepafhtos ar laufschaimneezibas bee-dribu darbibu semkopibas, ihpafchi loptopibas weizina-schanas sira.

No Mas-Zumprawas. 4. julija ap pulksten 12 nakti wairaf nepasihstami wihreefchi usbrufuschi Rigas fuhr-manim Josefam Reschfamp, fadausfjuschi wina un nolaupi-juschchi winam 6 r. naudas un ratu ahdas fegu. Ap plkt. 10 wakara diwi glihti wihreefchi peenehmuschchi fuhrmani Rigâ l. Mastawas eela un lituschchi winus west pa Mastawas leelzefu. Saha Mas-Zumprawas robeschas winus sagai-dijuschchi wehl ziti un tad wif kopâ wina aplaupijuschchi.

„Df. W.“

No Kalfnawas. Saha gada 29. junija J. Kalfnawas zepli dshwojofchais Peters G. muischas frogâ ar beedreem, Petera deenu fwinedams, kreetni eefwikojis, par ko mahja feewa wina attal kreetni „usfwikojufe“, ta ka wihrs newa-redams schahdu karstumu zeft, pakehris striki, dewees mescha un pafahrees. Redsams, ka alkohols ar seewas pahrafu straujumu naw lahga faweenojams.

„Df. W.“

Weetalwas - Odfeenas rewoluzionaru prahwa Reweles kara teefa pirmdeen, 6. julija, ta „Latw.“ sino, pasludinaja spreedumu, pehz kura noteefati uf nahwi pakarot Fehkabs Lasis (38 gadus wezs); noseeds-neeku nodakâs uf 3 gadeem Jahnis Seemans (59 g. w.), Fehkabs Krihgals (33), Reins Krihgals (29), Jahnis Penders (36), Peters Penders (30), Andreems Saulits (27); zeetofni uf 2½ gadeem Karlis Kalninsch (21); zeetuma uf 6 mehnefcheem Jahnis Benzens (33) un Peters Seemans (24) un uf 4 meh-nefcheem Brenzis Meschgals (56), Andreems Melbahrs (38) un Andreems Stradinsch (29). Pahrejos at-taifnoja. No profuraturas issaufkeem 27 leezineekem neweens nebija eeradees, bet no 14 apfuhdseto leezineekem bija eeradufchees titai 7. Fapeesfime, ka uf nahwi no-teefatais Fehkabs Lasis no Reweles kara teefas jau 1907. g. 13. septembri bija noteefats uf kriminalfodu likumu 271. panta pamata noseedneeku nodakâs uf 3 gadeem, bet 1908. gada 4. junija uf fodu likumu 1454. un kara likumu 279. pantu

pamata par peedališčanos pēe Sausņejas un Weetalwas muiščas nodēdšinasčanas — us 15 gadeem pēe spaidu darbeem.

Jauņ-Gulbenes diwas nemeeru leetas iste-faja feviščka Peterburgas teefu palatas nodata festdeen, 11. juliā. Īirmā leeta bija pret skolotaju Jāhni Mahtiti (42 g. w.) un semneekem: Jauņ-Gulbenes pagasta Otto Bredī (22), Otto Skudru (41), Sultanu Sabuli (25) un Aleksandru Grahviti (25), Wez-Gulbenes — Arnoldu Jaunit (35), Alufnes — Jāhni Saube (25), Dšelsawas — Aleksandru Apinīti (41) un Laudonas Dšeenas — Andreju Linīnu (31), kuri nehmušči dalību 26. nowembri eewebletā rihzibas komitejā un peederejušči pēe tautas milizijas. No apfuhdseteem Jaunitim, Skudrai un Sabulim peespreeda kotram pa 2 mehņešceem zeetuma un skolotajam Mahtišam 50 r. naudas foda resp. 1 mehņeš aresta, bet wifus pahrejos attaišņoja.

Otrā leetā teefas preefšā stahjās Jauņ-Gulbenes semneeki Ernsts Melbergs (30), Ernsts Koruls (24), Alfrede Kauliņš (18), Otto Poreets (23), Wez-Peebalgas — Frijis Almens (26) un Lubanes — Karlis Lahzis (18), kuri bija apfuhdseti par peederību pēe sozjaldemokrātu partijas Jauņ-Gulbenes organizijas un par eerošču glabafčanu. Šini leetā wifus 6 apfuhdsetos noteefaja us nometinasčanu Sibiriā, atņemot wineem wifas teefšas un preefšrozibas.

No Krišburgas. Beekdeen, 3. juliā, weetejā flimnizā eeweetotais flimneeks, kuru domaja fašlimušču ar koleeru, nebija ar to fašlimis. Raħdas pahri werstes us leju no Krišburgas meesta, us pašča Daugawas krašta, Anna Spariņska, kas dšihwoja feviščkā mahjinā, 10. juliā peħz 3 deenu flimosčanas nomira ar wifām koleras flimibas sħmem. Šini gadijumā pilnigi jadomā, ka břešmīgā flimiba dabuta leetojot Daugawas uħdeni, jo nomireja zitur nekur naw bijuše. — Beħdejā laiķa sħeit notikuščas diwas dedšinasčanas. Īirmajā, isņemot sħrgus, fadega wif mahjas lopt. Otrajā, beħ fadeguščeeem lopeem, bibstami apdega mahjinās eedšihwotaji, wihrs un feewa; peħdejā, pahri par 70 gadeem buħdama, jau Dwinškas flimnizā miruše. Par minētām dedšinasčanam jašata: „atreebšanas ir wahjo kaušču ihpaščibas.“ „D. W.“

No Stukmaneem. Meestina pēe dšelszela stahjas fašlimis libds sħim weens wihreetis un weena feeweete ar koleeru. Beħdejā nomira, bet wihreetis iswešefojās. „L.“

No Kirbišceem. Še bija eeradees sħejeenes pagasta lozeklis, 20 gadus wezais Julijs Lašmanis, kas dšihwo Rīgā Weera eelā Nr. 29, isņemti jaunu pašt. Raħds nesen Rīgas apfabrtnē aplaupits semneeks usrahdija wīnu par weenu no wīna aplaupitajeem, tapeħz wīnu apzeeminaja un aifuhstija us Rīgu zentralzeetumā. Wīnu usrahda feviščki par dalībneeku pēe meefneeka Weifeta aplaupiščanas Skultē.

Kurfemē kolera jau parahdijusēs wairat weetās. Jelgawas Bauškas aprinķa polizija to eeweħrojot peefuštijufe sawa eezirķna pagasta waldem un muišču poliziju preefšstahweem „feviščki steidsamu un eeweħrojāmu ekstrā zirkularu“ (no 4. juliā sem Nr. 1682), peħz kura starp zitu usdots, raudsītees us to, ka gadijumā, ja kaħda persona fašlimtu ar kolera libdsfigu flimibu, ta netahdā sħā netiktu westa aħrstefčanas noluhķā us Jelgawu. Šehadū flimneeku weščana us Jelgawu wisbaħrgaki aifleeģta, jo pilfeštas flimnizās tahdus flimneekus neņemšot pretti. Šehat sħā jau Jelgawā isdoti atteezigi nofāzījumi. Ēewestos flimneekus pat fuhstičot atpakat us laufeem!!!

No Sarfanmuisčas. Par leelo naudas nobleħdiščanu Sarfanmuisčas pagasta teefā „Kuld. Weħstn.“ sħā: Pagasteefas rewifija tika nolikta us 1. juliju, bet amata wihru neerafčanas deħt naudas sħapi aifsehgeleja. 3. juliā ataižinatais atleħdsneeks sħapi attaišķa Kuldigas = Wentšpils meerteefnešču fapulzes preefšfehdetaja Stepnizķa, Wentšpils aprinķa semneeku wirtsteefnešča Paegles, Wentšpils aprinķa preefšneeka wezātā palihģa barona Kļopmāna un fanahķuščo pagasta amata wihru kħhtbuħtnē. Sħapi attaišot israhdijas, ka weenā nodatā bij fabahsti kaut kaħdi papiri un maifšas feena. Otrā nodatā bij daščadi dokumenti un kraħlafes graħmatinas. Īif libds sħim isħnats, tad minētās teefas preefšfehdetajis un sħriħwers isšķeħrdejušči 4280 rubtus 84 kapeikas daščadas naudas, pa leelakai datai bahriņeem peederofčas. Sarfanmuisčas pagasta teefā minetos amatus ispidlijušči: sħriħweris R. no 1. augusta 1899. gada un preefšfehdetajis B. no 1. janwara 1905. gada. Naudas nobleħdiščana, kā redsams, faħfufēs jau no 1905. g. — Šħinis deenās Wentšpils-Kuldigas meerteefnešču fapulze fawās rihzibas feħdēs nolehmufe Sarfanmuisčas pagasta teefas preefšfehdetaju un sħriħweri eestait par pagaidam no amata atželteem un leetu nodot Ēeepajas apgabalteefas profuroram.

No Mišpites-Padures. Šejeenes pagasta skola sħogad peħz Fribriħsona aifefčanas tika par skolotaju peenemts kaħds ĳit, kurfš ispelniķees fabeedribas atšinu, seemā fariħfojot skolenu teatri. Bet apmeħram 2 nedefas atpakat fabrautufšči mahžitaji, dašči skolotaji un muiščneeki ismeklet sħe isplatitās baumas, ka skolotajis wifū seemu stahwejis neatkantos fawos ar kaħdu skoloneeķi R. Meitene gaħjufe pēe skolotaja kħht gulet un ĳiteem skoloneem tas netizis fleħptis. Kad leeta nahstufe gaismā, tad us mahžitaja usstahščanos St. apneħmees R—u prezet. Pagasts skolotajam usteizis un algu wairs nemakā. Minētāis skolotajis tahdos apstahķtos faħzis kreetni ween sħuħpot. Ēešpāids no sħahdas skolotaja fatiķmes ar skolneeķi — sħaušmigs, wiskwairat us ĳitām skolneezem, kuras wifū sħinajuščas, jo pawestā nereti ar ĳitām sħriħdejušēs un teikufe: „jums ir sħeħl, ka es eju pēe skolotaja,“ un ĳitreif atkal: „ja buħš puifšelis, tad nosħiħzinafču wanninā, ja meitene, tad audšēm.“ „Dšħwe.“

V. wispahrejo latweešču dšeesmu sħeħtku komiteja pašino, ka sħeħtku programā galigi usņemtas sħahdas dšeesmas:

I. Ēarigam koncertam:

a) Īauķteem koreem: Sħ nenotikuščo V. dšeesmu sħeħtku kraħjuma: Nr. 25. Al Ēerusalem modees, A. Ēurjana, Nr. 27. Legenda, P. Ēšħaikowška, Nr. 30. Deewa luhģums, J. Wiħtola, Nr. 32. Muħfu Ēehws debefis, A. Ēurjana, Nr. 46. Al galwa afnaina, J. S. Bača, Nr. 53. Muħf' debefšwaldineeka flawa, D. Bortmanška.

Beħ tam: Ēeefā, at Deews, Mendelšona (is III. dšeesmu sħeħtku kraħjuma), Sħeħts ir (D-dur), D. Bortmanška, kā breedis břeħz, G. Melngaita (is Mušikas komiščjas VII. kraħjuma), Ēas Kungs ir muħfu patweħrums, Kleina, Slawas dšeesma, G. Melngaita, Tu, kas miħti debefis, J. Wiħtola (is Mušikas komiščjas V. kraħjuma).

b) Wiħru koreem: Sħ nenotikuščo V. dšeesmu sħeħtku kraħjuma: Nr. 33. Alēlujā (tiks no autora pahstrahdata), J. Kades, Nr. 37. Ēa debefis isteiz (Des-dur), Bēħowena, Nr. 47. Kad Kristus, tas Kungs, Ēāndeta, Nr. 48. Mans meers lai ir ar jums, Īr. Šħuberta, Nr. 52. Ēewi, Kristus, peeluhdšam (ar zitu tekstu), Palestrina.

II. Laizigam koncertam.

a) **Faukteem foreem:** Ši nenotifuscho V. dš. fwehtku kraħjuma: Nr. 1. Walsis himna, Ļowwa, Nr. 2. Gaifmas pils, J. Wihtola, Nr. 3. Newis flinkojot, A. Surjana, Nr. 4. Deems, fwehti Latwiju, R. Baumana, Nr. 5. Masa biju, neretseju, D. Zimses, Nr. 7. Stahdiju eewinau, A. Surjana, Nr. 11. Mehnesis starus stihgo, C. Dahrstina, Nr. 14. Tautesčham rolu dewu, A. Surjana, Nr. 15. Kur, preedite, tawas sfujas (5 panti), J. Wihtola, Nr. 17. Dsehrāj puiķis behdajas, C. Melngaita, Nr. 19. Puht, wehjini, A. Surjana, Nr. 42. Birse pogā lafīgāla, J. Wihtola. **Des tam:** Īmanta, A. Kalnina (is Mus. Rom. VII. tr.), Lokatees, mešču gali, C. Melngaita, Diwi zetineeki, N. Munana, Īi faulite, P. Surjana, Kas tee tahdi, D. Zimses, Īi upttes es ufaugu, A. Surjana, Lihgo dseefmas, Zimses.

b) **Wiħru foreem:** Ši nenotifuscho V. dseefmu fwehtku kraħjuma: Nr. 12. Mana tehwijs, J. Wihtola, Nr. 13. Uš juħras, C. Weidenberga, Nr. 29. Stahdiju eewinau, A. Surjana. **Des tam:** Rā Daugawa waida, C. Wiegnera, Latwju brahli, A. Surjana, Īun, meitina, baltās tahjas, J. Wihtola, is Mus. Rom. VI. kraħj. Sahju deenu, jahju nakti, P. Surjana, is Mus. Rom. VI. kraħj. Īi, manu kumeku, C. Melngaita, is Mus. R. VI. kraħj. Latwijas kalnojos, A. Surjana, is Mus. Rom. II. kraħj.

Tresčas fwehtku deenas programu wehlat isfludinās. Žitus laikratstus laipni kuhds scho sīnojumu usnemt ari sawās flejās.

V. wišpabrejo latweešču dseefmu fwehtku komitejas preeščneeks: J. G r o f s w a l d s. Raštiv. wertneeks: J. G r ū n b e r g s.

Riģas apgabalteefas delegazija išteefaja 6. juliā apfuhdsību pret Želgawas maspilsoti Alfredu Rosenfeldu (22 g. wezu) un Neretās pagasta peederigo Riliju Rams (23 g. wezu), par peederību 1906. gadā pee pašhstamā Rudolfa Dehlina („Iščoma“) teroristu pulzina. Rosenfelds lafījis preešč pulzina naidu un sinajis, ka pulzinam esot bijuse eerošču noliktawa, par ko neesot sīnojis polizijai, bet Rams glabajuse pee fewis pulzina literaturu. 23. majā 1906. gadā, kad Seepjutalna kapehtā glabats 16. majā pee labdas kafes aplaupišānas noščautais Dehlinšč, Alfreds Rosenbergs kopā ar sawu brahli Eduardu, Rams un wehl kabds wihreetis agrā rihtā eeradufchees kapehtā. Kapehtā jau wairat deenas no weetas bijušči nostahditi priwatdrehbēs paħgeħrbušchees polizijas kahrtibneeki, ar noluhku apzeetināt noščautā Dehlina līhdsdalībneekus. Minetā rihtā polizisti bijušči kapehtā apgulufchees, kamdeħt atnahzeji gribejušči teem atnemt erotščus. Tikai tad, kad polizisti eegalwojušči, ka wini ari esot Dehlina beedri un nahfufchi nostatitees wina apglabajāšanu, atnahzeji wīnus atstahjušči meerā. Wehlat, kad Rosenfelds un ž. iģahjušči no kapehtas, polizisti uš eelas teem fekojušči un ar žitu palihdsību wīnus 4 apzeetinajušči. Pee apzeetināšanas Eduards Rosenfelds nometis semē Mausera pistoli, bet pee Alfreda Rosenfelda atrasts Ļogana sistemas rewolwers. Eduards Rosenfelds jau agrati noteefats uš nahwi un spēredums pee wina ispildits. Šchoreiš teefa Riliju Rams attaišnoja, bet Alfredu Rosenfeldu noteefaja uš 3 gadeem zeetofni.

Riģā ar koleru fašlima 12. juliā 3 žilweki: Eduards Tilers, Pokrowa eelā Nr. 11 (strahdneeks), Raštimis Kowakewfīis, I. Maštawas eelā Nr. 69 (strahdneeks uš Daugawas) un Marri Sunde, tirgotaja ar pahritikas prejem pilsehtas tirgos. Šlimnizā palita uš 13. juliju 21 šlimneeks. Japeeštīmē, ka Dinaburgas eelā Nr. 47

fašlimuse 11. juliā labda feereete ar kolerai līhdsīgu šlimību.

Nowelē 11. juliā labda zeetuma usrauga feewa fašlimuse un nomiruse ar koleru.

Peterburgā 12. juliā ar koleru fašlima 55 perfonas. Nomira 26. Šlimo štais 728.

Peterburgā, 10. juliā. Šchoriht uš Rašjesčas eelas fa b r u k a f a b d s j a u n b u ħ w e j a m s n a m s, kufsch peeder inscheneeram Salemanam. No fabrukufschā nama drupam iswilkiti diwi līķi. Pawisam truhst 40 žilweki. Utrufschanas darbi pagaidam pahtraukti, jo baidas no kaiminu, ari tam pašcham Salemanam peederofchu namu fabrukufschanas.

Bijufschais Baltijas generalgubernators, infanterijas generalis barons Meller-Sakometfīis, eezelts par walfis padomes ložekli.

Maštawa. Walsis domneeka Teropfina namā 5. juliā ar rewolwera schahweenu mutē noščahwās, ka „B. Wed.“ sīno, Maštawas aprinkā waldes preeščsehdejās Hartners. Paščslepkawa atstahjis sīhmit ar schahdu faturu: „Dahrgais brahli, negribu buht par schķehrsi, dšihwe jau tā dema deesgan mas preeku. Rewolwers diwas reišes negahja wafā, schaujos trescho reiši.“

Peršijas jaunais schachs Achmeds Mirsa.

Bijufschais schachs Muhameds Ali Mirsa.

Penšas gubernā usnahjis breefmigs kufas negaišs, kufsch 80 werstju garā un 10 werstju plata apgalā no-postijis wīfus labības laufus.

Sitschewkā, Smotenfšas gub., 11. juliā. Raaseem Mefschiferskeem peederigā Duginu fahdsčas muiščā šaimneee, muišchneeze Anna Ļarowa, aīi dušmam, ka atlaišta no weetas, ar žirwi nožirta galwu sawai 14 gadus wežai meitai.

Kamenez-Podolffā, 11. juliā. Olgopolē aprinkā preeščneeka Nowizka kundse noščahwa sawu wiħru un eewainoja tad pate fewi.

Wjatkā, 11. juliā. Laupitaju banda nogalinaja monopola kafeeri un štrahniķu un nolaupija 5000 r.

Permā, 11. juliā. Ļewjankas stazijā štrakožees telegrafists noduhra stazijas preeščneeku.

Tiflisa. Kara apgabalteefa prahwā par tirgotaja Ļaralowa aīwefšanu (naudas ispreešanas noluhkā) 6 apfuhdsetos noteefaja uš n a ħ w i z a u r p a ħ r f č a n u.

Aħrsenes.

Peršijā, ka jau sīnojām, rewoluzionari ušwareja. Schachs Muhameds Ali Mirsa bija peespeests atnahptees no trona un behgdams meklet patweħrumu kreenu ūhtneezibā. Par Peršijas schachu isfauktis wina 13 gadus

wezais dehls Achmeds Mirsa. Saprotams, ka pateestbā waldis ne šchis nepereaugušais sehns, bet ezejtais pawaldonis Ašds ul Mulla topeji ar tautas weetneeku namu, kuru nu zels uš paplašchinatu wehlešchanas teesibu pamata. Tauta ar pabrmainu meerā. Semē fahl nodibinatees meers. **Turzija** atfautufe fawu fara spehtu is Persijas mahjās. **Turzijas** satitfmē ar **Greekiju** naw nefas grošjees. Abas walstis brunojas. Turzija par katru zenu grib ušturet wirskundšibu Kretā, kaut ta pašahwetu ari waj tik uš papira. — **Marokas** sultana Muleja Hafida stahwollis nepahrgrošjees. Behz Marokas trona wairaki sultana tuwineeki išteepuschis rolas. Behz Marokas tihlo bes tam wehl frantschi un spaneeschi, kuri Maroku pateestbā jau isdalijuschu un uskata tā sem, kura padota to ešpaidam. Nefastanu frantschu = spaneeschu lihgunā atteezibā uš Maroku rada tikai tas, ka ari wahjeem patitku Marokā nodibinat fawu waru. Bet weetejee eedšhwotaji — marokani wislabat pee welna raibitu tā frantschus, tā spaneeschus un wahzus. Tā spaneescheem ar marokaneem behz telegrafa fizam is Melilas bijuse kauja, kura spaneescheem krituschu 6 ofizeeri un eewainoti 12 ofizeeri un 260 saldati. Zit

Karlins.

saldatu krituschu wehl nefinams. **Anglu** koloniju sekretars 22. (9.) jultjā eefneedis augšnamā preeščhlikumu par **Deenwidus - Afrikas** koloniju apweenoschanu weenā walstī sem nosautuma Deenwidus - Afrikas Sabedrotās Walstis. **Franzija** gabsufes Klemansd ministrija. Tautas weetneeku namā bijuštais ahrleetu ministrs Deltasē aft ušbruka Klemansd ministrijai, ka ta mas darijuse stotes pazelšchanai. Stote atrodotees pahrat behdigā stahwollī, pašahwigi atfahrotojees nelaimes gadijumi, kuru nowehrešchanai neefot nefas darits. Klemansd fawā atbilde aistfahra Deltasē ahrleetu politiku, kura Franziju Marokas deht nomedufe waj pee fara ar Wahziju. Uš kuru pee tam wehl Franzija nebijuse gatawa. Tā bija fahpiga wabts, kuru Klemansd usplehsa, gan tautas weetneeku nams toreis bija pret kuru, ahrleetu ministrim Deltasē bija jaatfahpjas, bet frantschi ne labprahst peekahpās, to tee darija tikai apšnadamees, ka naw uš kuru gatawi un t. t., bet ka teem to atgahdina, tas tautas weetneeku namā pret Klemansd fahzebla ušbudinajumu un tautas weetneeku nams tad ari Klemansd ministrijai issazija neustizibu. Klemansd atfahpās. Presidents Fajlers jaunās ministrijas fastahdīšchanu ustizēja Brianam, kuresch ušneemas eefšchleetu un kultus ministrijas wadibu, ka ari paleet par ministru

preeščhneeku. Ahrleetu ministrs jaunajā kabinetā paleet lihdsšchinejais — Bishons, teefleetu — Bartu, fara — generalis Brens, juhrleetu ministrs — Lapeireys, finantschu — Kofcheri, tirdsneezibas — Dipijs, koloniju — Ruans, pasta un telegrafa — Miterans, darba — Wiwians, tautas appaigmoschanas — Dumergs. — Jaunajā ministrijā wairaki sozjalisti, tā peem. Miterans. — **Genfes** uniwersitate 7. jultjā (j. st.) swineja 350 gadu pašahwešchanas šwehtfus, pee tam leeliski tika zildinats winas dibinatajs leelais reformators Karlins.

Winē, 24. (11.) jultjā. „Golos Moskwi“ fimo, ka kahds Kreews redsejis šche Asewu. Winšch ar to agrak bijis pašihstams Maslawā un tadeht ari šche to usreis pašinis. Ešot dširdams, ka Asews Winē fateefotees ar kreewu šlepenpolizijas preeščstahwjeem.

Parisē, 23. (10.) jultjā. Keisara Majestates weefošchanās gadijumā teel šperti Šcherburgā ahrfahrtigi apfardšibas fohi. Tā weeta, tur „Standart“ stahwēs enkuri, teel jau tagad no kahda fara kuga apfargata, lai tur newaretu minas list. Keisara jachtu wisapfahrt rinkī apfargās 20 torpedu laiwās. No peerastes ar staru metejeem appaigmos wišu nakti Kreewu ešadru. Presidents Fajlers fahems Keisara Majestates apzeemojumu uš fara kuga „Verite“, uš kura ari tiks dota dineja.

Nujorkā, 23. (10.) jultjā. Meštikas juhras lihšcha apgabalos plofas breesmigs negaišs un wehtras. Nodariis dands saudejumu. Tefšas walstī ween gahjuschu bojā 20 zilweki.

Frederikstade, 25. (12.) jultjā. Anglu barka „Gladis“ ar dšelis labiau Dogerbankas tuwumā usstrehja wirsū kahdam angku šwejas kugim un pahreščhehla to puschu. Kugis ar wiseem 9 zilwekem nogrima.

Parisē, 25. (12.) jul. Republikanu awise, isnemot „Kappel“ un „Lanterne“, kuras palitufšchas lihdsšchinejai politikai ustizigas, apšweiz Briana kabinetu. Progrestu organi faka, ka wini ar ustizibu gaidišchot tagad darbus. Pat oposzijas awises toti apmeerinatas par to, ka Bishons paturejis ahrleetu ministra portfeku.

Londonā, 25. (12.) jul. Awises nodrukā fiau, ka Blerio isdeweēs gaisa kugi pahrešreēt pahre juhru no Kālē uš Dumru.

Muhju bildes.

Krahšchā, dabas jautumeem bagatigi apweltitā weetā, 95 werites no Rigas, uš labā Dgres krafta, pazefas Ehrgtu pils. Wezā pils torna atleekas, tā fenatnes waras leezeneezes wehl pehdas 80 pazefas štaisojā pils parkā. Ehrgtu apgabals peefskaitams pee štaisateem Widsemē. Gewehrojams wehl, ka ap wahzu eenahšchanas laiku Widsemē Ehrgtu apgabalā, starp Dgri un Alufni mita tikai latweešchi, kuri nebija fajautufšchees ar zitām tautam. Ehrgleneešchis tā tad ritēs tibras latweešchu afnis. Pee štaisakām pilim Baltijā bes fchaubam peeder Wirzawas Ketlera un Betera pilis. No fenatā gresnuma, kahds tur bijis. Birona laifā, gan wairs nefas naw atlizees. Tā wišs padots isnihzibat.

Walejas wehstules.

D.—R. Neceet.

B.—G. Ja.

W.—S. Ar wehstuli.

Redaktors: Dr. philos. P. Šalits.

Špashneets un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

PARIZES LATV.
MAKSL. u. RAKSTN.
VEIC. PULCINS

Brihdinajums!

No masivehrtigeem, facharinu faturošceem, ihstā pafaules flawenā

Bilza Sinalco

(Franza Hartmana Sinalco Akt. Sab., Detmoldē) pakaldarinajumeem teef brihdinats.

Luhdsu greeft wehriđu uš original-etiketē ar **Bilza gimetni un banderoli.**

General-aistahws G. Lukiewicz, Rigā, Behsu eelā 14, Tel. 4125.

Wafarā

war katrs buht meerigs, bes rai-
sem, bes ruhpeem par sawu wese-
libu un baudit dšihwes preefus,
kuram wefela mahga,
nenormalas parahdibas kuras
attur „labatais mahgas draugs,”
— ir eezenitais frantschu wihs
„СЕНЬ-РАФАЭЛЬ” Компанин вина
Сень-Рафаэль,
Валансь (Дромъ) Франція.
Genemeet pehs ehšchanas neleslu
glahsti „Sen-Raphael” wihsu.

Stiprinashanas

lihdsyklis.

Dr. Hommel'a Hematogens

Stepenpadomneests Dr. A. Kobylins Sw. Peterburgā: „Tefošā gadā es Dr. Hommel'a Hematogenu parastiju 28 fastimuseem augstā mehā ar kronistu anaemiju slimneekem, — panahumi pahrspehsa wihs zeribas, fewiški pee jauneem slimneekem un beheem. Panahumi hij netil ween apettes uslaboshanā, bet fewiški azis trishtosha dšihwata fejas krahsa un apettes atgreeschanas pee slimneekem. Dr. Hommel'a Hematogens ir nepahrspehsams lihdsyklis pehs karstuma slimibam wihs laboshanas stadija.”

ir no waital kā 5000 eeksh un ahrsemju profeseoreem un ahrsteem par wislabato atshits, dabujams wihs apteekas un apteehu pretshu rahrdotawās.

Peeprafot fewiški jauswer **Dr. Hommel'a** Hematogenu un pafaldarinajumi jaatraida.

Samkopju eeweheribai!

Manā apghadibā isnahkse un dabujama:

Barona J. Manteifela

Wehrojumi un ismehginajumi

faimneezibu eerihzibā un tehnikā
dashados kreewisas apwidos.

Cand. agr. J. Widina autorisets tulsojums.

==== **Maksā 160 kap.** ====

Pepezeeshama grahmata katram semtopim, kas zenshas sawu faimneezibu uslabot.

Ernstā Plates drukatawa,

Rigā, pee Vetera basnizas un Skahruu eelā Nr. 13.

J. Nicklas, Rigā,

eerotshu kaleju meistars.

Mana

eerotshu magasina

atrodas

tagad tikai

leelajā Smilshu eelā 9,

retahlu no birshas.

==== **Filiale Jelgawā.** ====

Leelakā iswehle pa lehtakām zenam.

Leelakā islaboshanas darbniža.

W. K. Kiessling,

Rigā, piano magasina,
L. Jehkaba eelā 8, blakus birshai.

Fligeli,

Piano,

Harmoniumi,

Klaweeru spehles aparati,
Kofshu skapji
tikai labakee fabrikati par mehrendm
zenam.

Desins gultas,

behrnu ratinus,
masgajemos flekus,
petrolejas wahritajns,
tehmaschinas,
emalj. wahrams traukus,
petrolejas krahsnis,
fikla un fajanfa prezes,
nikela un alfenida prezes,
peedahwā pa lehtakām zenam

J. E. Muschke

lampu fabrikas noliktawa
Terbatas eelā Nr. 18.

Metala kapu fronti
leelā iswehlē lehti.

Pret

koleru

Karbolshahbe,
tihrita un netihrita,

Kloralki,
Desinfektols,
Deslswitriols,
Formalins,
Formalina passiles,
Koka etikis,
Kresolins,

Lysols,
Nedsehsti kalki,
Desinfekzijas pulwers
u. t. t., u. t. t.

eeteizami kā radikali dših-
woklu, kehku, pagalmu, statku,
ateju weetu, netihrumu no-
wadu desinfekzijas lihdsjekti,

dabujami

M. Rudsrooga

apteeku pretshu tirgotawā,
I. Grehzineeku eelā 15. Tel. 850.

Peepirshanas teef
pafneegta pamahziba par leeto-
shanu.

Pirmā Kreemu Apdrošīnāšanas Beedriba

dibināta **1827.** Sv. Peterburgā.

Pilnīgi cematāts pamata kapitāls **4,000,000** rbl.
 Rezerves kapitāls (ult. 1908. g.) **11,000,000** „

Uguns apdrošīnāšana. Dīhwības un cenzū apdrošīnāšana.

Kolektīvu un atsevišķu nelaimes gadījumu apdrošīnāšana.

Dzīvīšanu un tvaikonu nelaimes gadījumu apdrošīnāšana

us visu mušču un pret weenreifešu masu premtiās maksu.

General-agents:

R. John Hafferbergs, Rigā,

Kungu eelā Nr. 22.

Agentūras:

Arensburgā: H. Schwallbach.
 Mināšos: Jul. Erhardt.
 Mūksnē: Dr. B. Raue.
 Adamuīšā: C. v. Gutzeit.
 Bolderajā: H. Unitver.
 Kemeros: Jul. Baehr.
 Lejas mūiškā } A. Wilhelms.
 Walfas apr: }

Limbašos: Th. Hansen.
 Lubanē: A. Augustin.
 Mas-Salazē: Dr. C. Kofit.
 Neubadē: B. Moltrecht.
 Opē: A. Kutschbachs.
 Ruhjenē: Dr. A. Lane.
 Strihweros: M. Kofe.
 Stufenē: W. Semel.

Smiltēnē: Paul Lusch.
 Slofā: Rob. Walter.
 Stufmanos: K. Keefner.
 Walfā: K. Schmidt.
 Walmeerā: A. Heffe.
 Werawā: Dr. A. Kap.
 Wez-Gulbenē: v. Glasenapp.
 Zehsis: Wilh. Trampedach.

No 4711
Parfims Cordiale
 jauns leelīfs
 Modes parfims
 nejalīdīnamā smaršas
 pilnībā un stiprumā.
Ferd. Mühlens
 Rēlnē pee Rēnes un Rigā.
 Schkuhan eelā 15.
 Wifur dabujams.

Blafati

atteeptees us eesu bilesču nodolli
 teatreem, konzeriteem un žiteem isrih-
 jumeem pež Widsemes gubernatora
 noteikumeem dabujami **Erusta Plates**
 drukatawā, Rigā, pee Petera bas-
 nižas un Skahru eelā 13.

SELTA MEDALIS
 Londone 1906

Ismehgti un spreedi pats!

Skaištuma Seepes „Ideal“.

Pasīstamas kā labatās toilet-seepes labrtigai ahdas kopšanai.
 Starptautiskā istahde, Londonā, apbalvotas ar selta medali.
 Gabalīnš maksā 20 kap.

Parfims „Ideal“.

Labatās oders labatās drahtinam un drehbem. Ar pabris
 pileeneem peeteel smaršā wifai nedelai. Maksā pudelite
 75 kap., 1 rbl. un 1 rbl. 50 kap.

Parfims „Mugnet Ideal“.

Labatās majputišču oders, labds wispabrigi ir. Stafons
 à 60 kap. un 1 rbl.

Pomade „Ideal“.

Labatās matu un bahrsdas kopšanas libdselks ar loti patih-
 tamu smaršču. Gabals 20 kap.

Sobu pulwers „Ideal“.

Weenigais libdselks pamatigai sobu tihrišanai un to isfarga-
 šanai no bojasšanas. Desinfekzē muti un atnem nelabu
 smaku. Kastite 25 kap.

Matu uhdens „Ideal“.

Pret blausnam un matu iitrišanu. Pudelite 35 kap.
 Dabujami apteeku pretišču tirgotawās un apteekās. Pehrtot luhdsam
 raubstites us firmas „Avance“.

Fabrikas noliktawa: Ruz-eelā 10, pee A. Maas.

KOSMETISKS LABORATORIJUMS
„AVANCE“
 RIGA

Widsemes un Kursemes Dseefmu grahmatas

apmehram 100 daschados sehjumos,

šahkot no lehtalam
 lihds 7 r. 50 k. gabalā,
 ismekletos musturos,
 eeseetas spezieli šahajā
 arodā strahdajoshās
 leelakās ahsemju
 grahmatu feetawās.

Katrai pee manis pirktai
 dseefmu grahm ir klah
 kā bejmaksas peelikums:

**Bilde is Kristus
 Dshwes,**

bes tam katrai selta lapu
 u. labatās ahdas sehjuma
 dseefmu grahmatā us
 pirmās lapas eepreetsch
 tituka usdrukats **Selta**
 burteem bibeles
 partinshj.

Erusta Plates drukatawa,

Rigā, pee Petera basnižas un Skahru eelā Nr. 13.

Virnā Rīgas ratu atspere un asu fabrika

J. M. Kramer, Rīgā,

Bežņa eelā Nr. 9, telefons Nr. 1107.

Spezialitātes: ratu atsperes un ases, patent, puspatent un smēru ases, tā arī viņas ratu daļas, ratu kronus vairāk. fašon., atšaitu šķarnītes.

Šahpīkšus, rumbu rīnkus, dišīteles rīnkus, ilfšu šķarnītes, ratu turvījus, grieštas bukšes, iģresnojūmus vairātoš fašonos.

Rīgas pilsētas Lombards,

Katku eelā Nr. 9.

Notas leetu pahrdoššana ar un beš dahrgatmēneem, leelafa išwehle selta un šudraba kungu un damu pulkštem, šudraba leetas, operu glahšes, sīhmejūmu peederumi, mensur pistoles.

Tahlak: Ģirgu eelā Nr. 10.

Behrtīgas un lehtas wījoles, kā arī zītus mušikas instrumentus, šahju dženamas šahjušahinas, kungu un damu drehbes, kungu drehbju štofus, kapara un mīšna preekšmetus, kā arī daščadus zītus preekšmetus katru deenu pahrdoš no pulkšten 9—3 deenā.

Breešch jaunbuhwem

spezieli loģu apkalumus,

bes konkurenzes

durwju atflehgās, fabrikās un arī rotās darbs, kurašm šewiškī wīšas dašas, kā flehšamais u. t. t. ir no kašamās dšels.

Škalu naglas.

Krahšus un plīhtes apkalumus,

wīšadas mašderu krahšas, perņizu, jumta papi, darwu, loģu šīklus, šehka leetas un wīšadus amatneezības rīhtus, peedahwā šewiškī lehti

dšels gultas un madratschus.

M. P. Sileneeks,

Angļu magasīna.

Rīgā, tikai Terbatas eelā Nr. 7.

Baltijas audeklu manufaktūr-fabeedriba,

Rīgā. (fabrika Kengeragā). Rīgā.

Par fabrikas zenam pahrdoš pašahju pahrdošawā

Kungu eelā Nr. 22

Cīnu un pakulu dšijas un wīšadas audeklu prezes, kā ar balīnatus un nebalīnatus deegus un šehnores.

Katcam Siguldas apmekletajam eeteizams nupat išnabtušchais

Widšemes Schweizijas

Beku plans,

kura jo šīhti ušīhmetas un 4 krahšās išweštas wīšas pīls drupas, kalni, upes, alas, zeki un tekas līhds ar 10 glišteem ainawu šlateem un ihsu wehšturīšku aprakstu. Latwīškī no J. Widina. Wāksā 25 kap. Dabujams **Ernsta Plates drukatawā,** Rīgā, pee. Petera bašnīžas un Šahruu eelā 13, kā arī wīšās grabmatu tirgotawās.

Latweeschu Laukfaimneeku Ekonomiskà Sabeedriba

Rigà, leelà Behninn eelà Nr. 29

un

==== fawàs nodalàs: ====

Muskne	Selgamà	Schagare	Wentspili
Muzè	Leepajà	Smiltene	Wainodè
Baukfa	Laudones-Ddseenà	Subatè	u. t. t.
Dobelè	Nesekne	Talfos	
Sekabmeestà	Saldu	Wallà	

peedahwà wifadas laukfaimneezibas maschinas un rihtus, fehklas, mahkfligus mehklus un zitus semkopibas peederumus.

Par beedreem Sabeedribà war eestahtees abeja dfinuma laukfaimneeki, kà ari beedribas, eemaffajot wismas 10 rbl. dalibas un 1 rbl. eestahschanàs naudas.

Sabeedribas laikrahtis „Semkopis“ isnahk reisi nedekà un maksà ar peesuhitichanu beedreem 1 rbl., nebeedreem 280 kap. gadà.

Tschetrapadsmिताis gads

mahzibas wehstulem grahmaweschana, stenografijà, kantordarbòs, korespondenzè, prakt. rehkinaschana un atminà. Prospektu peesuhita pret 7 kap. pastmartu. Adrese: С.-Петербургъ, Б. Ръзвый Островъ № 29, Контора изданій Р. А. Кноке.

R. A. Knoke,

mahz. wehstuul idewejs un furju waditajs.

Pehrzeet abhtschujamas maschinas

„Baltica“

Winas tr bes konkurenzes, weentahrschatàs un iturigalàs konstruzijas. Ideals no schujmaschinam, kas uslabo darba spehju un dod labu peknu.

==== Dabujamas tikai ====

J. Kronberga schuj-, adamu maschinu un welosipedu weikalà,
Rigà, Kungu eelà Nr. 28.

15 rbl. weetà tikai par 3 rbl.

issubtam us pehymakfu un bes eemaffas staitus un iturigus atklatus kungu kabata: pulkstenus is ista amerikau jaunselta „Prima“ (ne seltitus) ar apbrihnojumu grawuru, uswelkami bes atflehgas par 36 stundam reisi ar galwojumu par pareisu gaitu us 6 gadi. Šhos pulkstenus pat spezialists neishkirs no ihstem selta 56% prowes, kuzi maksà 60 rbl., 2 gab. 5 rbl. 50 kap., weens damu 4 rbl. Tahdi paschi fegti ar 3 wahzineem „Doubleor“, apbalwoti mebalam, 6 rbl., 2 gab. 11 rbl. 40 kap., weens damu 7 rbl. Par brihwu teel peelifts pee fatra pulkstena: 1) panjera sehdate no tabda wat selta, 2) fudraba brelols 84%, seltis, ar staitu arawuru, 3) famta maifinsh pulkstena usglabaschana no bojaschanaš. Adrese: Варшава 9, Торговый Домъ Т-ва „Конзеквентъ“, почтовое отделение. Par pulkstena kuhitichanu un eepatafichanu jamakfa no 1—4 gab. 50 kap., bei us Sibiriju 75 kap. Us Sibiriju bes eemaffas neishubta. Korespondenze kreemu waj wahju walodàs.

Rigas Brihwprahdigee Ugunsdfehfeji

(divin. 1865. g.).

==== Otrdeen, 21. julijà 1909. g. ====

Šeisara dahrsà dahrsà fwehtki

Puku islofeschana. Pudelu meschana.
Konfetti kanja.

No pulkst. 7½ fahkot:

leela wariété israhde

eezeeniteem spehfeem peedalotees.

Pehz israhdes: Karewju musika.

Lotereja-Alegri.

Ga lwence winnesti: 1 kungu selta pulkstens, 1 tautas klaweeres, 2 dshwas juhkas, daschadas fudraba leetas u. t. t.

Teeliska ugunofchana

no pirotechnika N. Piekerta.

Dahrsà iluminazija.

==== Dahrs atwehrts no plkst. 5 pehz pusd. ====

Ge-eja dahrsà: 50 kap. Behrneem lihds 12 gadeem 20 kap. Slehtàs sehdu weetàs 50 kap. fewischi.

Lošhàs 5 personam 5 rbl. fewischi.

Šepreekscheja bilešchu pahrdofchana pee brahteem Graudin kungeem, Kalku eelà 17 un pee Arth. Mahler kunga, Strehlneeku beedribà, Nikolaja eelà Nr. 5.

„Waldschlöschena“ Merzens.